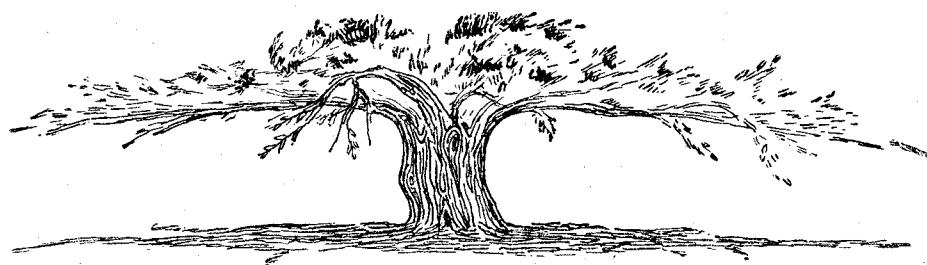

ΣΠΟΥΔΗ Ν. ΔΥΤΙΚΑ

ΤΟ ΔΙΒΑΝΙΣΜΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'

31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902

ΦΑΣΟΥΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΟΥ Β'. ΤΟΜΟΥ

Κύπταξε παρακαλῶ
γέρο βασιλῆ τρελλὸ,
πῶς μονάχος του γυρνᾶ
μέσα σ' ἔρημα βούνα.

Τὰ κορίτσα του τὸν διώξαν μέσ' ἀπ' τὰ παλάτια του,
καὶ γυρνῶντας δέχως θρόνο
νοιάθει μέσα τέτοιον πόνο,
ποῦ τὰ δάκρυα στειρεύονταν 'στ' ἀναμμένα μάτια του.

Τὰ μναλά του καὶ μιὰ λύφα...
τί τὰ θέλει τέτοια μάτια;
ή σχισμένη του πορφύρα
πέφτει κατὰ γῆς κομμάτια.

Καὶ μισόγυμνος παγδνεῖ,
μὲς ὑπῆρχε τὴν κουφήν,
κι' ἀναλύεται τὸ χρόνον
ὑπῆρχε τὸν κοφήν.

Τρικυμίαις δὲν τὸν σκλάζουν,
μήτε τίγρεις δὲν τρομάζουν
τὸν διωγμένο Βασιλῆα,
πούχει τώρα μᾶς σπηλιά
γιὰ παλάτι ζηλευτό...
καλὰ πούτνη κι' αὐτό.

"Ερας γελωτοποιός του, μόνος σύντροφος πιστός,
ἀπ' όπιστα τὸν πηγαίνει σὰν καὶ πρώτα γελαστός,
καὶ τοῦ λέει ποῦ καὶ ποῦ:
πῶς περνᾶς, τρελλὲ παπποῦ;

Κι' ὁ τρελλὸς παπποῦς τοῦ λέει! δός μου δάκρυα νὰ κλάψω
τὴν βασιλική μου μοῖρα,
καὶ βελόνα γιὰ νὰ φάψω
τὴν σχισμένη μου πορφύρα.

Κι' ὁ πιστός ἀκόλουθός του πρίτις, τοῦ λέει, Βασιλῆα,
τί τὴν θέλεις τὴν πορφύρα μές ὑπῆρχε τὴν ἔρημη σπηλιά;
Ποῦ νὰ βρῷς ἐδῶ βελόναις;... ἀστην νὰ γενή κουρέλαια,
μήτε δάκρυα, παπποῦ,
νὰ ζητήσῃς τοῦ λοιποῦ,
γύρενέ μου μόνο γέλοια.

Βασιλῆα μου τί θαρρεῖς;
πῶς νὰ κλάψης δὲν μπορεῖς
καὶ μὲ γέλοια μοναχά;...
γέλα γέλα, χά κα κά!

Γέλα καὶ σὺ στῆς μπόραις,
κι' ἡ λατρευταῖς σου κόραις,
ποῦ τόσο σ' ἀγαποῦν,
σοῦ πῆραν καὶ τὰ πτέρυγα σου,
κι' ἀκτένιστα τὰ γένεια σου
στὸν ἄνεμο σκορποῦν.

Τέτοια τοῦ λέει, πι' ἔπειτα σκυφτὸς τὸν προσκυνᾶ,
κι' ὁ Ρήγας δικαλόντος τῆς δόξης καὶ τοῦ πλούτου
εὐτύχησε φανένδυτος σὲ λόγγους καὶ βοννά
νὰ γίνη γελωτοποιὸς τοῦ γελωτοποιοῦ του.

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

ΒΟΥΝΟ ΜΕ ΒΟΥΝΟ
ΔΕΝ ΣΜΙΓΕΙ

Σουρῆς καὶ Αριστοφάνης.
Σχεδίασμα N. Λύρα.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ

Οι εἰς τὸν ἀκένωτον θησαυρὸν τῆς προγονικῆς ήμῶν ιστορίας ἐντρυφήσαντες, καὶ τὰς δέλτους τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων ἀνασκαλεύσαντες, γνωρίζουσι καλῶς τὸν Θεοφάνην, τὸν ἔνδρον μὲν καὶ πάσης δειπνισμοίας μεστόν, ὡς τὸ μοναχικὸν δάσσον, δπερ νεαρὸς ἔτι περιεβλήθη, ἀλλὰ καὶ πολυτιμότατον συνάμα διὰ τὴν ἀπομνημόνευσιν τῶν τυχῶν τοῦ ἡμετέρου γένους, διότι τὸ μέγα χρονικόν, δπερ συνέγραψεν, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ, ἔξιστορει ἀκόμη τὰ τῆς βασιλείας τοῦ Νικηφόρου, ὡς καὶ τοῦ γαμβροῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ Ραγκαβῆ, μετὰ τοῦ ἐν βρεφικῇ ἥλικι στεφθέντος υἱοῦ αὐτοῦ Θεοφυλάκτου, καταλείπει δὲ ἡμᾶς μόνον κατὰ τὸ ἔτος 813, ἀφοῦ ἀναφέρει καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀνάρρησιν τοῦ Λέοντος Ε'.

Ἐνῷ δὲ οὐ μόνον διὰ τοῦ καλάμου ἀνεδείχθη ὁ ἄνῃρος, ἀλλὰ καὶ συμμετέσχεν ἐνέργων εἰς πάντα τὰ μεγάλα τοῦ μακροῦ αὐτοῦ βίου γεγονότα, καὶ ἴδιως εἰς τὴν σφρόδραν διαπάλην, ἦν προεκάλεσεν ἡ περιφανῆς τῶν Ἰσαύρων μεταρρύμνισις, τὰ τοῦ οἰκογενειακοῦ αὐτοῦ βίου χαρακτηρίζει λεπτὸν θυμηδίας ἀρωμα, τάσσον αὐτὸν παρὰ τὸν διάσημον τοῦ Ρουσώ ἥρωα, τὸν Ἀβελάρδον, ὃν ὑπερτερεῖ μάλιστα κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐνῷ τοῦ ἀτυχοῦς Γαλάτου ὁ ἔχαρις βίος ὑπῆρξε διαρκῆς θρῆνος πρὸς τὴν τρυφερὰν καὶ ἀνεξίκακον αὐτοῦ Ἑλοΐζαν, κράμα σπαραξιάρδιον ματαίων πόθων καὶ ἀρῶν κατὰ τῆς Λαχέσεως τῆς ἀμειλίκτως κατενεγκούσης τὴν κοπτερὰν φαλίδα, ὁ ἡμέτερος διμογενῆς ἐτέλεσε πρῶτον τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ τῆς σφριγώσης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ φύλης, καὶ παρεισελθὼν εἰς τὸν ἀνιδῶνα, δποῦ ὑπὸ τὰ ἐρυθριῶντα γαμήλια δόδα ἀνέθρωσκε ζωηρῶς τοῦ ἔρωτος ἡ πηγή, οὐδαμῶς ὑπὸ τῶν μεθυστικῶν ἐκείνων μύρων ἐταράχθη, καὶ πλήθης θρησκολήπτου ἡγέλου περὶ ἐνὸς μόνου ἐφρόντισε, τῆς ἀμιάντου δηλοντί τηρήσεως τῆς πηγῆς ἐκείνης. Τὸ γεγονός τυγχάνει τοσοῦτον ἀσύνηθες, ὥστε, ἐὰν μη ἐνέπνευσεν ἀκόμη εἰδικήν τινα μυθιστορίαν, πιστεύω ὅτι δικαιολογεῖ τὴν βραχεῖαν ταύτην σημείωσιν.

Ο Θεοφάνης ἀνῆκεν εἰς ἐπιφανῆ τοῦ Βυ-

ζαντίου οἶκον, ἀπόγονος δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἦν ἡ Ζωὴ Καρβουνοφίνα, ἦν ἔγημεν ἀργότερον εἰς τέταρτον γάμον Λέων ΣΤ'. ὁ σοφός, ὁ νίδος μὲν Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, πατὴρ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ Προφυρογεννήτου, τοῦ παρέχοντος ἡμῖν τὴν εἰδησιν ἐν τῇ πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ρωμανὸν συγγραφῆ. Ο Θεοφάνης ἐγενήθη ἐν τῇ πρωτευούσῃ κατὰ τὸ 757, ἐκ μητρὸς Θεοδότης καὶ πατρὸς Ἰσαάκιου, ἀνδρὸς πλουσιωτάτου καὶ στρατηγοῦ τοῦ τότε βασιλεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ Ε', ἔξ οῦ εἰκάζομεν διὰ ἀνῆκεν εἰς τὴν μερίδα τῆς μεταρρυθμίσεως, καθόσον τῶν δημοσίων ἀξιωμάτων ἀπελείοντο οἱ ἐτέροδοξοῦντες. Εδρὸν ἐπομένως ἡνοίγετο τὸ στάδιον πρὸ τοῦ νεανίου, δστις πράγματι ἐννυμφεύμη μίαν τῶν εὑφυεστέρων κορῶν τῆς πόλεως ἀλλ' ἀμέσως ἐπειτα, ἐμπλησθεὶς τοῦ νοσηροῦ πνεύματος, δπερ ἐπεκράτει τότε καὶ ἵσως ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐπηρεασθεὶς οὐ μόνον πρὸς τὸν πατέρα διεφώνησεν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον ἀπέκλινε, παραδοσύρων καὶ τὴν θελητικὴν αὐτοῦ σύνηγον. Ο τὸν Κοπρώνυμον διαδεχθεὶς Λέων Δ'. μάτην ἀπέτρεψεν αὐτὸν, εἰκοσαετῆ μόλις δύντα, καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ ὑπῆρχεσίαν τινὰ ἐν Κυζίκῳ μόλις ἐβασιλεύεσεν ἡ Εἰρήνη, ὁ Θεοφάνης ἐξετέλεσε τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ βιούλευμα, φύκοδόμησεν ἴδιαν μονὴν ἐν Βιθυνίᾳ, ἐπικληθεῖσαν «τοῦ μεγάλου ἀγροῦ» ἡς ἀνεδείχθη ἡγούμενος, καὶ ἡγωνίσθη ἐκδύμως κατὰ τῆς μεταρρυθμίσεως. Ἀργότερον παρέστη ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τῆς Νικαίας, ἔμεινεν εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ πιστὸς ὑπὸ Λέοντα Ε'. τὸν Ἀνάμορφωτήν, καὶ ἀπεβίωσεν ἐξηκοντούτης, κατὰ τὸ 818. Τὰ περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ποικιλοτρόπως φέρονται. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς φανατικοὺς ἀπήκηθη δέσμιος ἐκ τῆς Μονῆς εἰς Βυζάντιον, δποῦ, ἐμμένων εἰς τὸ ἀρχικόν αὐτοῦ φρόνιμα, ἐρούσθη εἰς εἰρητὴν ἐν ἡ ἔμεινεν δύο ἔτη βασανιζόμενος, καὶ τέλος, ἔξορισθεὶς εἰς Σαμοθράκην, ἀπεβίωσεν δλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξειν ἐκ τῶν κακουχιῶν. 'Αλλ' ἡ ἀρχαία βιογραφία, ἡτις συνήμως προτάσσεται τοῦ χρονικοῦ, λέγει ὅητῶς διὰ τὸ Βασιλεὺς ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσαν «οὐ τυραννικῆ καὶ

βιαία χειρί, ἀλλὰ θωπείαις ἐκμαλασπόμενος» διὰ τοῦ συνεύνου τὴν ἀφύπνισιν ἐκ τῶν αἰθερίων αὐτοῦ ὀνείρων, ἀλλ' ὁ ἄγιος ἀνὴρ «ἀπομυρώματι ἔύλων τιμίων ἐπιχρίσας χειρά τὴν πάσχουσαν, ἐλευθέραν ἐναπέδειξε μώλωπος». Ἀλλοτε μεραπεύει τοὺς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Βεβλεζεβούλ κατεχομένους, ἀλλοτε κατευνάζει τοὺς κλύδωνας, ἀλλοτε δι' ἐνὸς νεύματος ἀναπληροῦ τὸν εἰς ἐλεημοσύνας ἔξαντλούμενον στὸν τῆς Μονῆς καὶ τόσα πράττει, ὥστε διατυχῆς βιογράφος ἐπὶ τέλους ἀναφωνεῖ. «Ράον κύματα θαλάττης ἔξαριθμεῖν, ἢ κοτύλῃ πέλαγος ἐκμετρεῖν, ἢ τὰς ἐκείνους τῶν θαυμάτων νιφάδας ἐγκωμίων λόγοις περιλαβεῖν». Οὐχὶ ἀδίκως, τῇ ἀληθείᾳ, διότι καὶ μετὰ θάνατον ἐξηκολούθησεν ἡ θαυματουργὸς αὐτῇ ἐνέργεια. Μόλις ἀπεβίωσεν διερόδησεν ἡ Σαμοθράκη, ἐκραγέντος λοιποῦ μεταξὺ τῶν κτηνῶν, «ἄκοα τῇ λάρνακι ὑδωρ ἀπομνήσαντες οὐ γάρ προσφαῦσαι τοῦ θείου κατετόλμησαν σώματος, καὶ τοῖς νοσοῦσιν ἐπιφράναντες» ἀπηλλάγησαν τῆς λοιμῆς Οὐδ' ἐπαυσαν ἔκτοτε πρὸς τὸ σκῆνος ἐρχόμενοι οἱ «νόσοις ἀνηκέστοις πεπεδημένοι, οἱ δαιμονιῶντες, οἱ παράλυτοι ταῖς κλίναις μόλις ἐπιφερόμενοι, οἱ τυφλοὶ ὑφ' ἐτέρων χειραγωγούμενοι, οἱ χωλοί, οἱ κωφάλαιοι, τὰ αἰμορροοῦντα γύναια κτλ.» Τὸ δὲ κράτιστον «χειρόγραφον μεστὸν μοχθηρῶν πράξεων, ἐσφραγισμένον τῇ θήκῃ προσανατεθέν, ὡς μηδέποτε γράφεν τοῖς πᾶσι ἐγνωρίζετο».

Καθόσον δὲ ἀφορᾷ εἰδικῶτερον τὸ χρονικὸν τοῦ Θεοφάνους, κέκτηται μὲν τοῦτο, ὡς ἀνωτέρῳ ἐφημεν, ἀναμφίλεκτον ἀξίαν, καὶ ὡς ἐκ τοῦ μήκους αὐτοῦ, καὶ συνεπείᾳ τῆς καταστροφῆς τῶν ἐτέρων πηγῶν, ἀλλ' ἐλαχίστην ἐμπνέει ἐμπιστούνην, ὡς ἐκ τῆς ἀκρας αὐτοῦ ἐμπαθείας καίτοι ἐνίαχον διαφαίνεται ὑπὸ τὸ στρώμα τοῦτο πάλλουσα ἡ φιλόπατρις τοῦ γράφοντος καρδία. Πιστεύοντος ἀδιστάκτως εἰς τοὺς ποικίλους καλογηρικοὺς μύθους, μόνον ἔχει γνώμονα διὰ Θεοφάνης τὸ στενὸν θρησκευτικὸν δόγμα, καὶ οὕτω ἐνῷ ἐπισωρεύει ἐπὶ τῶν Ισαύρων καὶ ἄλλων περιφανῶν ἡμῶν Βασιλέων τὰς σφροδοτέρας ὑβρεῖς, ἀνυψοῖ ἀπ' ἐναντίας μέχρι τοτού οὐρανοῦ τὴν Εἰρήνην καὶ ἄλλους Ἀναπτας, ὡς τὰς πράξεις ἀνέγραψεν ἡ θεοφάνης.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ
Βερολίνον, τῇ 4/17 Οκτωβρίου 1902.

ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ*

Είκονογραφηθέν υπό Θαλείας Φλωρᾶ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΣΠΕΡΙΣ. — 865 Μ. Χ.

Ἡ αἰδούσα τῆς Ζωῆς πλημμυρεῖ ἀπὸ τὴν χρυσῆν ἀριστοχρατίαν τοῦ Βυζαντίου.

Γλυκομίλλητοι δῆλοι, χαριτωμένοι, καλοὶ τραγουδισταί, ἐπερίμεναν ν' ἀκούσουν ψάλτη λυγερὸν Ἀποστολίτη¹ ποῦ θὰ ἔψαλλε γιὰ πρώτη φορὰ τῆς Κασσιανῆς τὸ τροπάριον.

Ἡ Ζωὴ μὲ τὴν παρακόρη τῆς τὴν Εὐδοκία, λάμπουν ἀπὸ εὑμορφίᾳ καὶ σκορποῦν λόγια γλυκὰ καὶ γλυκύτερα χαμόγελα.

— Πῶς; Ἀφῆκες τὴν ἀποκοπή τράπεζα² σήμερα; λέγει σιγὰ ἡ Ζωὴ

Τὰ μάτια τῆς Εὐδοκίας, ἐκεῖνα τὰ ὄλομανθα μάτια, τὰ δποῖα ἐκλόνισαν τὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ μέσα εἰς τὰ δποῖα ἐνόμιζεν ἡ Εὐδοκία ἡ Δεκαπολίτισσα, ἡ περιφρονημένη σύζυγος τοῦ Μιχαήλ, πῶς βλέπει τῆς κολάσεως τὴν πίσσα, ἀστραφαν.

— Εἶσαι ταραγμένη;

— Μὴ μὲ μιλῆς μὴ μὲ ὁμοτάξ, δέσποινα ἥλθα ἐδῶ νὰ ξεχάσω ὅλην τὴν ἀηδία τῆς ζωῆς μου καὶ σὺ μὲ τὸ ἐνδιαφέρον σου, μοῦ τὰ ἔφερες πάλιν στὸ νοῦ. Ἡ ζωὴ μου . . . τὶ ἀηδία . . . Ἄς ἡμαι λαμπροστολισμένη . . . ἂς παῖς ω στὰ χέρια μου τοὺς θησαυροὺς τῆς οἰκουμόμου Αὐγούστας Θεοδώρας. . . εἶμαι . . . εἶμαι ἔνας φρενοκόμος.

— Σώπα, μᾶς ἀκούνων.

— Χὰ χὰ χὰ . . . θὰ μάθουν τάχα νέα πράγματα . . . δῆλοι τὸ ξεύρουν . . . μὰ ἥθελα νὰ μάθουν δσοὶ μὲ καταρῶνται . . . νὰ μάθουν, πῶς εἶμαι δ δυστυχέστερος ἀπὸ δλους τοὺς φρενοκόμους. Ἐγὼ δὲν ἔχω τὸ δικαιώμα νὰ δείρω τὸν τρελλὸ μόνο καὶ μάλιστα πρέπει νὰ τὸν σκουντῶ σὲ νέαις τρέλλαις, τρέλλαις ποῦ

* Ἰδε σελίδα 11.

¹ Ψάλτης τοῦ ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

² Ἡ τράπεζα ἐπὶ τῆς δποῖας ἐδείπνει ὁ Αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν ἐπισῆμων ξένων.

δὲν κινοῦν οὔτε τὸν οἴκτον οὔτε τὸ γέλοιο τῶν γυναικῶν, μόνον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς σταλαγμοὺς τοῦ αἵματος. . .

— Αὐτὴ ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἀηδία δὲν εἶναι πρώτη φορὰ ποῦ φωληγάζουν στὴν καρδιά σου . . . εἶπα στὴν καρδιά σου; ἐσὺ δὲν ἔχεις καρδιά, ἔχεις μιὰ ἀχόρταστη ἀπὸ δργια καὶ ἀπὸ χρυσάφι νεράδια . . . Κρῆμα, εἶσαι πάλιν στὰ νεῦρά σου, καὶ εἶχα νὰ σου ἀναθέσω μίαν ἐντολήν.

— Λέγε, μπορεῖ νὰ εἶναι διασκεδαστική.

— Βλέπεις ἐκεῖνον ἔκει τὸν ὑψηλὸν ποῦ στέκεται σάν ίστορικὸς ἥρως. . .

— Ναὶ πῶς 'μοιάζει μὲ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον !!

— Αὐτὸς . . . εἶναι ἀπὸ τοὺς δυστυχεστημένους. . . ἥθελα νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ τὸν κατατήσῃς . . . μὰ τὸν νὰ ὀρκίσθης πίστιν στὸν Μιχαήλ σου . . . Χὰ χὰ χά.

— Αὐτὸν; εἶπεν ἀφηγημένη ἡ Εὐδοκία . . .

— Ναὶ . . . ἐπίτηδες τὸν προσκάλεσα· νὰ τὸν γνωρίσω ἔγω . . . δὲν περίμενα πῶς θὰ ἥρχεσσο μήδερα. . . Τύχη ἀγαθή . . .

— Δέσποινα, πλησιάζει νὰ συμπληρωθῇ τὸ τάξιμο σου· τρέξε στὸ μοναστήρι καὶ φρόντισε γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς σου ἥσυχα. Ὁ Μακεδὼν ἄς μη σὲ φοβίζῃ· ἔγω τὸν ἀναλαμβάνω.

— Τί οὐτοπεποίησις !! ἄχ ἔτοι κέγω μιλοῦσα ἄλλοτε. Ἐχει δίκηο ἡ Εὐδοκία ἡ Δεκαπολίτισσα, ἡ σεβαστὴ Αὐγούστα μας, νὰ σου διαβάζῃ νέους ἀφορισμούς. Μὰ ἔλα. . . βλέπω πῶς ὁ Μακεδὼν μὲ τὸν Κωνσταντῖνον Ἰμβριον ἔμβῆκε εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν. . . ἔλα . . . ἄς ψηλαφήσωμεν τοὺς τύπους τῶν ἥλων τοῦ ἔχθροῦ μας. . . Ἐγὼ κατώρθωσα νὰ ἔλθῃ σημερον.

Ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Εὐδοκία ἐπλησίασαν τὸν νέον Μακεδόνα.

Ἡ Ζωὴ παρεμέρισε σάν νὰ μὴν ἐπερίμενε τὴν συνάντησιν ἐνὸς ἀγνώστου ξένου εἰς τὴν αἴθουσάν της.

— Μοῦ φαίνεσθε ξένος πρώτη φορὰ σᾶς βλέπω στὴν αἴθουσάν μου. Ἀλλά . . . σταμῆτε... κάπποι σᾶς εἶδα βοηθῆστε με. . .

— Εγώ, Δέσποινα, σᾶς βλέπω γιὰ πρώτη φορά.

— "Α, θυμήθηκα." Εἶχω τὴν προτομὴ τοῦ μεγάλου Ἀλέξανδρου. Τοῦ δμοιάζετε. . . Εὐδοκία, κόρη μου, τί συλλογίζεσαι; Μὲ ποιὸν δμοιάζει ὁ ἀρχων ἐδῶ;

— "Α . . . ναὶ . . . ἀλίθεια. . . παραξένο. . . ναὶ . . . ναὶ . . . μοιάζει μὲ τὸν Ἀλέξανδρο.

— Μὰ ἐκεῖνος ἥτο εὐθυμος γιατί τόσο σκοτάδι στὰ μάτια σου, ξένε; Γιατί τόσα σύννεφα σωριασμένα στὸ μέτωπό σου; καμμιὰ καρδιά ἀπιστη σ' ἐπλήγωσε στὸ μανοπάτι τῆς ζωῆς;

— Δέσποινα. . .

— Πῶς ἐταράχθηκες; Ἡ τρελλὴ νεότης. . .

— Ναὶ. Ἐγὼ δὲν εἶμαι νέος. Ἡλθα σήμερα ἐδῶ γιὰ νὰ σὲ γνωρίσω. Ἀλήθεια, Δέσποινα, εἶσαι γυναικα ἐπικίνδυνη.

— Ο Κωνσταντῖνος Ἰμβριος ἐπλησίασε καὶ σιγὰ σιγὰ ἔφιμοντο:

— Βασίλειε, χάθηκες Δέσποινα, ἐπιε πολὺ πολὺ ὁ φύλος μου.

— "Αφῆσε, Κωνσταντῖνε, μὲ κατηγοροῦν καὶ θέλω νὰ μὴν ἀκούω μόνον τὰ γλυκόλογα ποῦ μὲ λιβανίζουν." Λέγε, ξένε, ἐλεύθερα καὶ ἀν μοῦ δεῖξης τὸν κίνδυνο ἀπὸ ποῦ πηγάζει καὶ ποιὸν φοβερήζει, θὰ διορθωθῶ.

— Η Ζωὴ ξαπλώθηκε σὲ χαμηλὸ ἀνάκλιντρο

καὶ ἡ Εὐδοκία μὲ παράξενη φλόγα στὴ σκοτεινὴ ματιά της, κάθισε στὰ πόδια της.

— Μὲ χαρὰ ξεφωνίζουν δῆλοι, πῶς ὁ Βάρδας ἔκαμε τὸ Βυζάντιον νέας Ἀθήνας. . . αἱ . . . ἔγω τὸ θέλω Σπάρτην νέαν, μὲ πολίτας στρατιώτας καὶ μὲ νόμους δικαίους.

— Οι Αθηναῖοι, σὲ βεβαιῶ, Δέσποινα, δὲν θὰ διάβαζαν ποιήματα, ἀν οι Βούλγαροι ξεδιχναν τὰ δόντια ἀπὸ πάνω καὶ τόσοι ἀλλοι δεξιῶ καὶ ἀριστερῶ.

— Δέσποινα, ὁ Θεοδόσιος ἀπαγγέλλει τὸ ποίημά του, εἶπεν ὁ Κωνσταντῖνος Ἰμβριος καὶ θέλησε νὰ σύρῃ τὴν Ζωὴ!

— Τρέχω ν' ἀκούσω τὸ ποίημα καὶ θὰ ἐπιστρέψω νὰ σ' ἀκούσω, ξένε κάθε ἀνθρωπος ποῦ ἔχεται νὰ μοῦ μιλήσῃ γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδος, «καλῶς ὄρισε».

— Η Ζωὴ μπήκε στὴν αἴθουσα. Ἡ Εὐδοκία μὲ τὴν παράξενη θεοσκότεινη ματιά της ἔτρωγε τὸν Μακεδόνα καὶ τοῦ εἶπε σιγά, πολὺ σιγά . . .

— "Ελα ν' ἀκούσης ἔγκωμα, ἔλα νὰ λιβανίσης μὲ τὸ λιβάνι ποῦ λιβανίζουν τὴν Ζωὴ καὶ τὸ Βάρδα.

— Ο Μακεδὼν ἔτρεξε κατόπι της καὶ ἀλήθεια ἔνας ὕμνος γιὰ τὸν Περικλῆ καὶ γιὰ τὴν Ασπασία, ποῦ διλοφάνερα μιλοῦσε γιὰ τὸ Βάρδα καὶ γιὰ τὴν Ζωὴ, ἔκαμε δῆλους νὰ ξεσπάσουν σὲ ἀκόλητο ἀνθρουσιασμό. Ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ νέου Μακεδόνος πετάχθηκαν σπίθαις ἀπὸ περιφρόνησι καὶ μῖσος γεμάταις.

Διάβασε καὶ ὁ Σταυράκιος ἔνα ποίημα θρησκευτικὸ στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ.

Οὐ φάλτης ὁ Ἀποστολίτης, μὲ φωνὴ γλυκεῖα καὶ λυγερὴ χρωμάτισε μὲ τέχνη καὶ μὲ δύναμι ἐκεῖνο τὸ παραπονετικὸ τροπάριο τῆς Κασσιανῆς καὶ ὅλοι μὲ εὐλάβεια, μὲ θαυμασμό, μὲ συγκίνησι, τὸ ἄκουσαν.

Ἡ Ζωὴ εἶπε δυὸ λόγια στὸ Βάρδα καὶ ὁ νέος διωρίσθηκε πρωτοψάλτης στὴν ἀγία Σοφία.

Οὐ Βάρδας μὲ τὴ μορφή του τὴν εὐγενικὴ μιλοῦσε παράμερα μὲ τὸν Λέοντα τὸν μαθηματικὸν γιὰ τὴ σχολὴ τῆς Μαγναύρας καὶ ἐνῷ ὁ διδάσκαλος τοῦ μιλοῦσε γιὰ ἔνα πτωχὸ νέο ποὺ ἥθελε νὰ διακόψῃ τὰ μαθήματά του, ὁ Βάρδας ὑπερσχέθη νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν σχολήν, νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ τὸν προστατεύσῃ.

Σιγὰ σιγὰ κάτι ἔλεγαν καὶ γιὰ τὴν πολιτική, μὰ συζητοῦσαν τόσῳ δυνατὰ γιὰ τὰ ἵπποδρόμια καὶ γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ αὐτοκράτορος ποὺ ἐθριάμβευε σ' αὐτά, ὡστε δὲν ἐφθανε ἡ συνομιλία ἡ πατριωτικὴ σὲ κανενὸς αὐτιά.

Ἡ Ζωὴ ἀφοῦ εἶπε ἀπὸ δυὸ λόγια εἰς ὅλους, ἥλθε πλησίον τοῦ Μακεδόνος.

— Τὸ βλέπεις; θέλω νὰ σ' ἀκούσω, δὲν θέλω νὰ μεθῶ μόνον μὲ τὸ λιβάνι τοῦ Θεοδοσίου.

— Δέσποινα, ὁ Θεοδόσιος, μπορεῖ νὰ λιβανίζῃ δὲν ἐσύρθηκε σκλάβιος σὲ βουλγάρια χέρια, δὲν τὸν ἔκαψε τὸ ἥλιοπόρι, καὶ τὸ ἀγριοβόροι δὲν τὸν ἔδειρε. Δὲν διάβασε στὴν ἄγρια ματιὰ τοῦ θηρίου τὴν καταδίκη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ δὲν εἶδε τὸν ἥλιο κόκκινο ἀπὸ ντροπή, τὴ σελήνη χλωμὴ ἀπὸ ἀγανάκτησι γιὰ σχέδια ἀνίερα. Ας φάληρ ὁ Θεοδόσιος, ἢ λέγῃ ὁ Σταυράκιος, ἐκεῖ κάτω μᾶς περιμένει σταυρὸς γιὰ νὰ σταυρωθοῦμε ἀνάποδα.

— Ισως ποτὲ κανεὶς δὲν σοῦ εἶπε τὴν ἀλήθεια.

— Λέγε...

— Ἄν ἄλλοτε τὸ ἄρμα τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου τὸ ἔσυρεν δὲ τρόμος καὶ ἡ βία, τώρα οἱ καιροὶ ἄλλαξαν καὶ σέρνουν τὸ ἄρμα τῆς εἰρήνης. Τὸ ἔρω... μὰ θὰ πῶ δσα πρέπει νὰ πῶ καὶ σὲ πληρώσω τὴν τόλμη μου μὲ τὴ ζωὴ μου.

Εἶπες πῶς μοιάζω τὸν Ἀλέξανδρο. Ἐκεῖ στὴ Μακεδονία ὁ Ἀλέξανδρος δὲν πέθανε. Ἐκεῖ ἡ μάνα κοιμᾶται παιδί της μὲ τοὺς θριάμβους του. Τὸ τελευταῖο Μακεδονόπαιδο τὴν θέλει τὴν Ἑλλάδα μεγάλην καὶ στὸν πόλεμο καὶ στὴν εἰρήνη.

Τέτοιο γάλα βύζαξα ἐγὼ καὶ ἔτρεξα φτωχόπαιδο, ἔτοιμος νὰ χύσω τὸ αἷμά μου γιὰ νὰ ἀληθέψουν τὰ ὄνειρά μας. Ἐτρεξα νὰ φιλήσω τὸ χῶμα τῆς νέας μητροπόλεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Κάτω ἀπ' τὸ λάβαρο νὰ πολεμήσω καὶ νὰ μὴν ποῦν πῶς νερούλιασε τὸ αἷμα τὸ Ἑλληνικό...

— Λέγε...

— Τὰ λέγω σ' ἐσένα, Δέσποινα, γιατὶ σὲ ἔρω παντοδύναμη, κ' ἐγὼ τὴν θέλω τὴν γυναικὰ Ἀριάδνη, νὰ βαστᾷ τὸν μῆτον στῆς ζωῆς τὸ λαβύρινθο.

— Ήλμα καὶ εἶδα τὰ χρυσούφαντα φορέματα νὰ σκεπάζουν κορυφὰ ἀνάξια.

Μὰ ἐγὼ δὲν ἀπελπίζομαι, Δέσποινα, οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ κόλακες ποῦ μετριοῦνται στὰ δάκτυλα, ἃς γράφουν στίχους καὶ ἃς διασκεδάζουν μὲ τὰ ἵπποδρόμια, τὰ ἀπομεινάρια τῆς ρωμαϊκῆς ἀνατροφῆς.

Κάτω ἀπ' αὐτὸν ποῦ μετριοῦνται στὰ δάκτυλα, ζῇ ἐνας λαὸς Ἑλληνικός δὲν τοῦ σκεπάζει σάπια ρωμαϊκὴ πορφύρα τὸ κορμό.

Καὶ ὁ λαὸς αὐτὸς δὲν κοιμᾶται, δὲν ἀπέκαψε νὰ μεγαλουργῇ καὶ θὰ σηκωθῇ τιμωρός, νὰ δεῖξῃ τὴν καταγωγήν του.

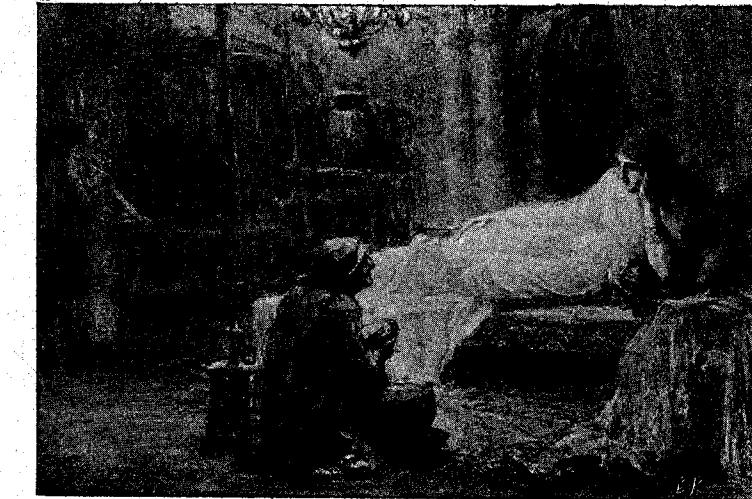
— Βασίλειε, εἶσαι τρελλός... ἐφώναξεν ὁ Κωνσταντῖνος Ἰμβριος.

— Τρελλός, ἢ προφήτης. Λιθοβολίστε με, ἀλλὰ ἀκοῦστέ με.

— Μάντι κακῶν δλοι θέλομεν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸν θρίαμβον δλοι δι' αὐτὸν ἐργαζόμεθα. Κωνσταντῖνε, ἀδικα ἀνησυχεῖς. Ο νέος εἶναι νεοφερμένος καὶ ἄμα μᾶς γνωρίσῃ καλά, θὰ μάθῃ τὸ ἔργον μᾶς μὲ δλας τὰς λεπτομερείας του. Μὰ ἔχω μιὰ παρατήρηση νέες, πῶς ἀφοῦ εἶσαι τόσῳ θερμὸς πατριώτης, ἔχνας στὸ πατριωτικό σου παραλίθημα, πῶς ἡ Ἑλλὰς ἔλαμψε μὲ τὰς καλὰς τέχνας, δσον καὶ μὲ τὰ πολεμικὰ μεγαλουργήματα; Ο Βάρδας προσπάθει νὰ φέρῃ δχι μόνον τὰς Μούσας, ἀλλὰ δλο τὸ δωδεκάθεον.

— Ηθελα τὸν Ἀρην, τὴν Ἐνυώ, τὸν φόβον, τὸν τρόμον, ἥθελα τὴν γνωστικὴν Ἀθηνᾶν, νὰ κεραυνώσῃ μὲ τὴν αἰγιδὰ τῆς δλους τοὺς τριγυρινὸς ἐχθρούς, νὰ μᾶς στερεάσῃ καὶ νὰ μᾶς ἡσυχάσῃ ἀπὸ παντοῦ, γιὰ νὰ ἥμεθα ἡσυχοι καὶ συγκεντρωμένοι νὰ πολεμήσωμε τὸν θηριώδη ἐχθρὸ ποῦ προβάλλει ἀγριος καὶ αἴμοβόρος... τὸν Βούλγαρο...

Ο Κωνσταντῖνος Ἰμβριος ἀπέσυρε τὸν νέον Μακεδόνα μὲ βίαν, ἐνῷ τοὺς παρηκολούθει

ἀπειλητικὸ τώρα τῆς Ζωῆς τὸ βλέμμα, καὶ θεοσκότεινο ἀνεξιχνίαστο... τὸ βλέμμα τῆς Εύδοκίας.

— Εἶτες πολλά, εἶπεν ὁ Κωνσταντῖνος: ἔπρεπε νὰ μὴν διμιλήσῃς ἀκόμη.

— Ναί: ἀλλὰ δλοι πρέπει νὰ μάθουν, δτι ωμῆσα, δτι προειδοποίησα καὶ δτι... κατόπιν ἐκτύπησα.

— Οσα εἶπες πληρώνονται μὲ αἷμα.

— Ἡθελα νὰ μ' ἐφόνευαν... ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ κάμουν.

Ἐγὼ διμιλῶ μεγαλοφώνως καὶ ἀν μὲ φονεύσουν θὰ πέσω μάρτυς τῶν ιδεῶν μου. Μ' ἐννοεῖς; Τὰ λόγια μου τότε, ποτισμένα μὲ τὸ αἷμά μου, θὰ καρποφορήσουν καὶ ὁ λαὸς ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ δποίουν βγῆκα καὶ ὁ δποῖος μ' ἀγαπᾶ... θὰ μ' ἐκδικήσῃ. "Ας μὲ φονεύσουν.

Ἡ Ζωὴ πολὺ χλωμή, ἀπεφάσισε νὰ σιωπήσῃ. Αὐτὰ δλα ἵσαν πολὺ ἀνησυχητικὰ διὰ τὴν αὐτόκρατορίαν, διὰ τὸν Βάρδαν... ἀλλ' ἔκεινη θὰ ἐκλείστο στὸ μοναστῆρι πλέον καὶ ἔπειτα τὸν ἀνέθεσε τὸν Μακεδόνα εἰς τὰ παντοδύναμα τῆς Ἰγγερίνης μέλιγχρα.

Ἡ αἴθουσα ἔκενώθη. Ἡ Ζωὴ ἔμεινε μόνη: ὁ Βάρδας συνώδευσε τὴν Ἰγγερίνην εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἐφρίχθηκε κατάκοπη σὲ ἀπαλὸ θρόνο, μισοέκλεισε τὰ μάτια τῆς καὶ ἔσυλλογίσθηκε πολλὰ πολλά! Ἡ Θεοδώρα κλείσθηκε στὸ μοναστῆρι. Ο υῖος τῆς ἔγεινε θηρίο...

— Η θαλαμητόλος ἥλθε σιγὰ σιγά.

— Δέσποινα, περιμένει.

— Φέρε την στὸν κοιτῶνά μου.

Μιὰ γεηὰ μὲ ἀγριο πρόσωπο, μὲ κόκκινα μάτια, μὲ ἀκάθαρτα φορέματα ἐμβῆκε στὸν κοιτῶνα, δπον τώρα η Ζωὴ ξαπλωμένη τὴν περιμένει.

— Σοῦ ἔφερα, Δέσποινα τώρα μὲ τ' δλό-

γιομ φεγγάρι, ἔνα καινούργιο φυλακτὸ γιὰ τὴ βασκανία, καὶ ἔνα βότανο γιὰ τὴν ἀγάπη.

— Τίποτα καινούργιο είδες στὸ ἀστρο μου; ὁρώτησε ἡ Ζωὴ μὲ ἀγωνίαν.

— Δέσποινα, πολὺ αἷμα εἶδα στὸ ἀστρο σου.

— Η Ζωὴ ἔχλωμασε.

— Καὶ ὁ Βάρδας;

— Σοῦ ἔφερα τὸ περιστέρι. Γιὰ ἴδε πῶς χτυπῆ ἡ καρδούλα του! νά, ἔτσι λαχταρᾶ γιὰ σένα ἡ καρδιὰ τοῦ Βάρδα.

Αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ καὶ διοφάνερο δπως εἶναι ἀληθεῖα, πῶς εἶσαι ἡ εύμορφότερη τῆς χώρας.

— Η μητέρα μου σ' ἐπίστενε...

— Ἐγὼ τῆς προφήτεψα πῶς θὰ γένης βασίλισσα.

— Βλέπεις; δὲν προφητεύεις πάντα ἀλάθευτα.

— Α... Δέσποινα!! Μήπως ἐσύ δὲν εἶσαι ἡ ἀληθινὴ Αύγούστα;

— Η Ζωὴ χαμογέλασε.

— Μὰ εἶσαι χλωμὴ λιγάκι. "Ισως νὰ σ' ἐβάσκαναν. "Ελα νὰ σὲ ἐβασκάνω. Φέρε τὸ κερὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τὰ μυρωδικά. Ἡ θαλαμητόλος τὰ ἔφερε μὲ σεβασμὸν καὶ ἡ μέγαιρα ἐβάσκανε μὲ τὰ ξόρκια τῆς καὶ μὲ τὴν βρωμερὰν ἀνατνοήν της τὴν ἀφροπλασμένην Δέσποιναν.

— Εφυγεν ἡ μάγισσα, καὶ ἡ Ζωὴ προσευχήθηκε δλόθερομα στὴν προστάτιδα τῆς Παναγίαν καὶ γλυκὰ ἀποκοιμήθηκε, ἐνῷ μέσα στὸν ὑπνο της, σὰν νὰ τὴν ἐτάραστε τὸ αἷμα που εἶδε ἡ μάγισσα, ἔλεγε βιαστικά... «Ἀπὸ κεῖ ἔρχεται τὸ αἷμα... ἀπὸ κεῖ... τρέξε, Εύδοκία, κόρη μου... τρέξε... πέτα... νὰ μὴ σὲ κατακόνιουν δτι καρκινοβατεῖς, δπως τὰ δαιμόνια τοῦ καλοῦ... τρέξε...»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

«Ἐπεται τὸ τέλος.

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΖΩΛΑ*

Ἡ «Γῆ» ἡ ὁποία διεδέχθη τὸ «Ἐργον» καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ζολᾶ ἡθέλησε νὰ περιγράψῃ τοὺς χωρικούς, ὑπῆρξε τὸ μυθιστόρημα τὸ ὁποῖον ἔνεκα τῆς ἔξωτερικῆς του ἀνημικότητος, τῶν αἰσχρῶν καὶ τῶν κάπως ἀπεχθῶν περιγραφῶν ἔθωτος, δυσπεψιῶν καὶ κτηνωδίας ἐκ τῶν ὁποίων ἐπλημμύρει ἐπανεστάτισε καὶ αὐτὸὺς τοὺς φίλους τοῦ Ζολᾶ. «Ἐπ» εὐκαιρίᾳ ἀκριβῶς τῆς «Γῆς» κατὰ τὴν ἐπαύρουν τῆς δημοσιεύσεως τῆς, πέντε τῶν μαθητῶν τοῦ Ζολᾶ, πέντε τῶν προσηλύτων τοῦ Μεδὰν ὑπέγραψαν τὸ περιφημον μανιφέστον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκηρύσσοντο πλέον ὡς λιποτάκται καὶ ἥγονοῦντο τὸν διδάσκαλον.

Η «Γῆ» ἀφ' ἑνὸς εἶνε δὲ βίος τῶν χωρικῶν, δὲ ζωδής θρίαμβος τῶν ἐνστίκτων, ἡ δύνα τοῦ χρήματος τὴν ὅποιαν γεννᾷ ἡ κοπιώδης πάλη πρὸς τὴν γῆν καὶ αἱ ἄθλαι συνυπῆκα τοῦ χωρικοῦ βίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀγάπη τῆς σαρκός, δὲ μέγας δργασμὸς τῆς κτηνώδους ἀγάπης τὸν ὅποιον ἡ γειτνίασις τῆς γῆς, τῆς βλαστήσεως, τῶν συσκίων δασῶν καὶ τῶν εὐφόρων πεδιάδων τῶν πλημμυρουσῶν ἀπὸ ἐνούμενα ζῶα, ἐμπνέει εἰς τοὺς ἀξέστους χωρικούς Τὸ βιβλίον ἀνοίγει μὲ μίαν ὅλως ἀρχαὶ κὴν εἰκόνα μιᾶς γονιμοποίησεως ἀγελάδος, τὴν ὅποιαν φέρει ἡ Φραγκίσκη ὅπως δεχθῇ τὸν ἐναγκαλισμὸν τὸν δρμητικὸν καὶ βίαιον τοῦ ταύρου.

Αλλ' ἐκτὸς τῆς σαρκικῆς δύψης, ἐκτὸς τῆς ἀγάπης τοῦ χρήματος τῆς ὁμούσης μέχρις ἐγκλήματος, τῆς ἀγρίας καὶ ἀδυσωπήτου, ή «Γῆ» πλημψυθεῖ ἀπὸ ὅλην τὴν βαναυσότητα καὶ τὴν ταπεινότητα καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς χωρικῆς ζωῆς, καὶ ὑπάρχοντι πρόσωπα τὰ δοποῖα ἐμπνέουν τῷόντι κάποιαν ἀηδίαν, τὴν ἀηδίαν ἄλλως τε καὶ τὴν ἀποοιτοφήν τὴν δοποίαν ἥθιέλησε δ συγγραφεὺς γὰ ἐμπνεύση.

Καὶ εἰς τὴν γενικήν καταχραγήν, εἰς τὰς ὕβρεις δλων τῶν κριτιῶν, εἰς τὸ γενικὸν οεῦμα τῆς μομφῆς τὸ δποῖον διήγειρε ἡ «Γῆ» ὁ Ζολᾶ τὸν δποῖον κατηγόρουν ὡς ἀδύνατοντα νὰ γράψῃ ἔργον ἀγνόν, ἀπὸ τοῦ δποίου νὰ ἐλλείπουν αἱ ἑνώσεις τῶν φύλων, αἱ ἀκαθαρσίαι τῆς ζωῆς. συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ »Ονεί-

* "Ιδε σελ. 1.

ρου», εἰδυλλίου μυστικιστικοῦ καὶ ἀχρόσου εἰς τὸ δποῖον περιγράφεται ἡ νεότης καὶ ὁ ἀφελῆς ἔρως καὶ ὁ λευκὸς γάμος τῆς Ἀγγελικῆς Μακάρια μὲ τὸν Φελισιανὸν Ωτεκέρ. Τὰ δύο τέκνα, ἡ μία, ἐργάτις εἰς ἔνα κυτασκευαστήν πετροχειλίων καὶ ἐπιγονατίων, ὁ ἄλλος, υἱὸς αὐληρικοῦ, ζῶντας ὑπὸ τὴν σκιάν μιᾶς ἐκκλησίας εἰς τὸν συγχωτισμὸν τῶν ἀγίων, ἔνα βίον ἀπόζοντα λιθανάτοις συναξαριών καὶ προσευχῆς. Ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ μυστικισμός της πλημμυροῦν τὸ ἔργον καὶ ὁ ἀγιος αὐτὸς ἔρως ὁ δποῖος τελειώνει μὲ τὸν θάνατον τῆς Ἀγγελικῆς τὴν ἡμέραν ἀκριβῶς τοῦ γάμου της, ἔρως λευκός, ἔρως περιστερῶν, προσδίδει τῷ φόντι μίαν ἀληθῆ ποίησιν κάπως βαρεῖαν ἐκ τῶν περιγραφῶν, ἀλλ ὅπωσδήποτε μίαν ποίησιν ἀβρὸν καὶ ὑψηλῆν. Ἀδιάφορον. Τὸ «Ονειρον» μία ἰδιοτειπία τοῦ Ζολᾶ, δὲν εἶνε ἐκ τῶν καλλιτέρων ὅμως κύριον.

Ο ἀλκοολισμὸς καὶ ἡ ἐκφύλισις τῆς Γερ-
βέζης καὶ τοῦ Λαντιέ, τῶν ἥρων τοῦ Ασσο-
μοάρ, εἰδομεν οὗτοι μεταδίδονται εἰς τὸ τέκνον
των τὸν Κλαυδίον τοῦ «Ἐργου», ὑπὸ μορφὴν
καλλιτεχνικῆς ιδιοφυΐας. Τὸ πνεῦμα, κατὰ τὰς
θεωρίας τοῦ Λομπρόζο τὰς ὁποίας παρεδέχθη
καὶ δὲ Ζολᾶ, εἶνε καὶ αὐτὸς μία ἔκφανσις ἐκφυλι-
σμοῦ. Μία ἄλλη εἶνε ἡ ἐγκληματικότης. Καὶ τῷ στόματι
δὲ ἀδελφὸς τοῦ Κλαυδίου ὃ ἔτερος τῶν νιῶν τοῦ
Λαντιέ, δὲ Ἰάκωβος Λαντιέ εἶνε κακοῦργος ἐξ
ἐντικτου, κακοῦργος διψῶν αἷμα, καταλαμβα-
νόμενος ἀπὸ ἥλιγγους - καταστροφῆς. Αὐτὸς
πλημμυρεῖ τὸ δέκατον ἔβδομον μυθιστόρημα
τοῦ Ζολᾶ τὸ «Ἀνθρώπινον Κτῆνος» ἐν τῶν
ἀσθενεστέρων καθ' ἡμᾶς ἔργων του. «Ο Ιά-
κωβος Λαντιέ μηχανικὸς σιδηροδρόμου φονεύει,
φονεύει εἰς δῆλας τὰς σελίδας τοῦ ἔργου καὶ ἀφοῦ
φονεύει καὶ αὐτὴν τὴν ἔρωμένην του, γίνεται
δὲ αἴτιος μιᾶς καταστροφῆς, μιᾶς φοβερᾶς συγ-
κρούσεως ἡ ὁποία κλείει, μὲν μίαν φοβερὰν ἐν-
τύπωσιν, τὸ δὲλον ἔργον. Ή περιγραφὴ τῶν σι-
δηροδρόμων, δῆλη ἡ ζωὴ τῶν ἀτιμομηχανῶν,
δῆλη ἡ πυρετώδης αὐτὴ κίνησις καὶ δὲ ἥλιγγος
τῆς ταχύτητος καὶ ἡ συνάντησις ἡ στιγμαία
τῶν ἀνθρώπων τῶν δρωματικῶν ἐκ τῶν τεσ-
σάρων σημείων της γῆς, ἀποτελεῖ τὸ περιβάλ-

λον τοῦ ἔργου τούτου καὶ ὁ Ζολᾶ δστις ἔκαμε ταξιδία δλόκληρα πλησίον τοῦ μηχανικοῦ εἰς τὴν ἀτμομηχανὴν καὶ ὁ ὅποιος ἐμελέτησε μὲ ἀγάπην τοὺς σιδηρεδρόμους, ἔδωκε σελίδας πλήρεις ζωῆς, περιγραφὰς ὡραίας καὶ εἰς τὸ ἔργον του αὐτό.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἔρχεται τὸ «Χρῆμα» ἐν μυθιστόρημα περιγράφον τὸν κόσμον τοῦ Χρηματιστηρίου, δῆλην τὴν καταδίωξιν αὐτὴν τοῦ χρυσοῦ, διὰς τὰς κακὰς σκέψεις τὰς ὅποιας δίδει, τὰς κακὰς πρᾶξεις ποῦ ἐμπνέει, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν τὴν ὅποιαν ἔχει καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ὅποιαν δύναται νὰ προξενήσῃ — τὸ χρῆμα εἶνε λεόδων ἀν καὶ ἀκάθητον διὰ τὸν Ζολᾶ ὅπως λεόδως ἀν καὶ ἀκάθητος εἶνε δι’ αὐτὸν καὶ ὁ ἔρως — καὶ τὴν δρᾶσιν τῆς ὅποιας γίνεται πρόξενον.

“Ενα μυθιστόρημα διὰ τὸν πόλεμον τοῦ 70 ὠνειρεύετο πρὸ πολλοῦ νὰ κάμῃ ὁ Ζολᾶ καὶ ἥδη εἰς τὸ «Ανθρώπινον Κτῆνος» ἐβλέπομεν ἔνα τραῖνον γεμάτον ἀπὸ στρατιώτας «ἀπὸ σάρκα διὰ κανόνια» τὸ δοιον ἐβάδιζε ἀσυνείδητον τοῦ τέλους του, εὔθυμον, μεθυσμένον καὶ ἄδον. Εἰς τὴν «Νάναν» πάλιν αἱ κραυγαὶ «Εἰς τὸ Βερολῖνον εἰς τὸ Βερολῖνον», εἰδωνικὴ ἐπῳδός, δεικνύουν τὴν διαιρκὴ ἀνάμνησιν τοῦ πολέμου ὅστις ἄλλως τε καταλών τὴν αὐτοκρατορίαν ἐτελείωνε καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν Πουγκὰν Μακάο.

Καὶ ἵδιον τὸ προτελευταῖον ἔργον τῶν Ρουγκών Μακάρο καὶ ἕνα τῶν ἀριστούργημάτων τοῦ Ζολᾶ ἡ «Καταστροφὴ» περιγράφει τὴν πανωλεθρίαν τοῦ Σεδάν, τὴν κατάρρευσιν τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1870, τὴν φρικτὴν πνοήν τοῦ πολέμου, τοῦ πανικοῦ, τῆς δυστυχίας, ἐπιπτίτοιςσαν ἐπὶ ἐνὸς ἔθνους. Οὐ μόνον τοῦ στρατοῦ ὅλων καὶ πληθυσμῶν εὗρε εἰς τὸ μέγα αὐτὸ θέμα ἐνὸς πολέμου καὶ μιᾶς ἡττης, εὐρὺ στάδιον ὅπως ἔξαντλήσῃ ὅλα τὰ θαυμασία χρώματα τοῦ κρωτικῆρος του, δλην τὴν ὑπέροχον δύναμιν του, ὅπως ζωγραφίσῃ διμάδας καὶ κινήση σώματα λαῶν καὶ ἔξεικονίσῃ τὴν δυστυχίαν καὶ τὸν θάνατον. Ή αποσύνθεσις τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ τοῦ κακῶς διοικουμένου, τοῦ τείνοντος πρὸς καταστροφήν, ἡ δηλητηρίασις αὐτοῦ εἰς τὰς πρώτας ἡττας, αἱ διηνεκεῖς ἀποτυχίαι αἱ ἔχουσαι κάτι τὸ μοιραῖον, τὸ Σεδάν ἔπειτα, ἡ πλήρης αποσύνθεσις, ὁ τρόμος καὶ ἡ φρίκη

τῆς φυγῆς, τὸ τελευταῖον καταφύγιον τῶν Παρισίων, ἡ μεγάλη ἀγριότης τῆς ἐπαναστάσεως τῆς ἐπακολουθούσης τὸν πόλεμον, ὅλαι ἐπὶ τέλους αἱ ἀγωνίαι τοῦ τρομεροῦ ἔτους διαγράφονται εἰς τόσας εἰκόνας, εἰς τὰς διπόιας ἐδῶ

καὶ ἔκει κυριαρχεῖ ἡ ὥρα ἐψιμυθιωμένη καὶ
ἄτονος μορφὴ τοῦ αὐτοκράτορος.

«Ο δόκτωρ Πασκάλ» είναι ή έπισφράγισις
ων Ρουγκών Μακάρ, ή συγκεφαλαίωσις δλης
ής σειρᾶς, καθώς λέγει καὶ ὁ Ἰδιος ὁ συγγρα-
φεὺς εἰς τὴν ἀφιέρωσίν του. Η σειρὰ αὐτὴ
ῶν ἀνισοφρόπων, δλοι αὐτοὶ οἱ βλαστοὶ οἱ
τάσχοντες ἀπὸ μεγαλομανίαν, ἀπὸ μυστικισμόν,
ἀπὸ δίψαν ἐγκληματικότητος, ἀπὸ δίψαν αἰ-
χορότητος, δλη αὐτὴ ἡ φυλὴ ἡ ἔχουσα τούλαχι-
στον δσα καὶ οἱ Ἀτρεῖδαι καὶ οἱ ἀπόγονοι
οῦ Κάδμου ἐγκληματα, δλοι αὐτοὶ οἱ ἀπόγο-
νοι τῆς Ἀδελαΐδος Φούκ, τῆς «θείας Δίδ» δ-
τως τὴν ὄνομάζουν, τῆς παράφρονος καὶ ἡλι-
θίας ἡ δποία ἐγκαινιάζει τὸ ἔργον εἰς τὴν «Τύ-
λην τῶν Ρουγκών» καὶ τὸ κλείει εἰς τὸν «δό-
κτορα Πασκάλ» μὲ τὴν βωβήν καὶ ἀλλόκοτον
μηφάνισίν της, μελετοῦνται καὶ ἔξηγοῦνται ἀπὸ
δὸν δόκτορα Πασκάλ Μουρὲ δστις ὑγιέστερος
ῶν ἀλλων, μᾶλλον ἴσορροπῶν, ἀντιπροσω-
πεύει τὴν ἐπιστήμην, εἶνε δλόκληρος γεμάτος
ἀπὸ ἐπίδας διὰ τὴν αὔριον, πιστεύει εἰς τὸ
δεῦμα τοῦ θετικισμοῦ καὶ τῆς ἔρευνης τὸ δποῖον
τερὶ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐγκαι-
νίασε ως μίαν νέαν ἐποχὴν διὰ τὸν κόσμον.
Η ἐλπὶς αὐτῇ ἐνὸς νέου μέλλοντος, εἰς τὸ δ-
κτοῖον θὰ καθαιρισθοῦν αἱ κηλίδες καὶ τὰ παρα-
ττόματα καὶ τὸ ἀσθενὲς καὶ νοσηρὸν παρελ-
θὸν τὸ δποῖον οἱ Ρουγκών Μακάρ περιέγρα-
ναν, ἡ ἐλπὶς αὐτῇ μιᾶς ἀνακύψεως ἐπιστημο-
ικῆς καὶ θετικῆς τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ 1870,
εμίζει τὸ ἔργον αὐτὸν εἰς τὸ δποῖον ἀλλως τε
ίδει μίαν ἥρεμον καὶ γλυκεῖαν μελαγχολίαν
δὲ βιβλικὸν ἐπεισόδιον τῶν γεροντικῶν ἐρώ-
ων τοῦ δόκτορος Πασκάλ μὲ τὴν νεαρὰν συγ-
ενῆ του Κλοτύλδην, μίαν Μακάρ καὶ αὐτῆν.
Ἐπεισόδιον ἐρώτων γεμάτων ἀπὸ μεγαλοπρέ-
πειαν καὶ ἀπλότητα, ἐπεισόδιον ἐρώτων δμοίων
ἐὲ ἔκεινων τῆς Ρούνδ μὲ τὸν Βοός. Ἐκ τῶν
ρώτων αὐτῶν γεννᾶται ἔνα μικρὸν παιδίον
δὲ δποῖον εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τοῦ «Δό-
κτορος Πασκάλ» τείνει τὸς χεῖρας του πρὸς τὸ
γνωστον, πρὸς τὸ μέλλον, ἀντιπροσωπεύον καὶ
υμβολίζον δλας τὰς ἐπίδας καὶ δλα τὰ λαν-
άνοντα σπέρματα τῆς σύριον, δλας τὰς ὑπο-
χέσεις καὶ δλα τὰ δνειρά μιᾶς καλλιτέρας κοι-
νωνίας.

Ολίγον μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς «Νάνας» ἥπιος τοῦ Ζολᾶ τὸν ἡρώτα τί ἐσκέπτετο νὰ άμη μετὰ τὴν περαίωσιν τῶν Ρουγκών Μακάρ.

— Θὰ ἀφιερωθῶ εἰς τὸ θέατρον· θὰ γράψω
ἀλλὰ μικρὰ παιδία κάποια ἔργα ἀπλᾶ ποῦ συγε-

διάζω. «Ἴσως δὲν θὰ κάμω δύμας καὶ τί-
ποτε. Θὰ εἴμαι τόσον γέρων! Θὰ ἀναπαυθῶ!»

Ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν ἐπραγματοποιήθη.
Μετὰ τὸ τέλος τῶν Ρουγκών Μακάρ οὔτε ἀνεπαύθη οὔτε ἥλλαξε σύστημα.

Όλιγους μῆνας μετά τὴν δημοσίευσιν τοῦ δόκτορος Πασκάλ, ὁ Ζολᾶ ἔκαμψε ἔνα ταξείδιον εἰς τὴν Λούγδην, τὴν πόλιν τοῦ προσκυνήματος ὅλων τῶν ἀναπτήρων, τῶν ὑστερικῶν καὶ τῶν ψρησκομανῶν Γάλλων – τὴν Τῆνον καὶ τὴν Μέκκαν τῆς Γαλλίας – καὶ ἥρχιζε νὰ γράφῃ τὸ πρῶτον μέρος τῆς τριλογίας τῶν «Τοῖων Πόλεων». Ἡτοῦ ή λογική ἐξέλιξις τοῦ ἔργου τού. Εἰς τοὺς Ρουγκών Μακάρ εἶχε περιγράψῃ εἰς γιγαντιαίαν σειρὰν τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τοῦ παρελθόντος καὶ εἶχε δώσει τὴν

σύνθεσιν δῆλης τῆς κοινωνικῆς ζυμώσεως ή διποία συνέβαινε εἰς τὴν Γαλλίαν. Νὰ ἔξετάσῃ τὴν ἐπώασιν τοῦ μέλλοντος, νὰ καθοδίσῃ τὴν κατάστασιν τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς νέας ἀνθρωπότητος, νὰ προσπαθήσῃ νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ λύσῃ τὰ δύο ἀπειλητικὰ καὶ γιγάντια ζητήματα τῶν ἡμερῶν μας, τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας καὶ τὸ ζήτημα τοῦ σοσιαλισμοῦ, — ὑπῆρξαν ή ἀφετηρία καὶ δικοπός τῶν «Τοιῶν Πόλεων».

Καὶ δ συγγραφεὺς ἐφαντάσθη τὸν ἥρωα του τὸν Πέτρον Φρομάν, ἥρωα ταρασσόμενον ἀπὸ ἀμφιβολίαν, παθανόμενον ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν τῶν μεγάλων προβλημάτων, θέλοντα νὰ πι- στεύσῃ, ζητοῦντα νὰ εῦρῃ τὴν ὅδὸν τῆς Δα- μασκοῦ καὶ πηγαίνοντα εἰς τὴν. Λουόδην τὸ πρῶτον, εἰς τὴν Ρώμην ἔπειτα, εἰς τὸ Παρίσιο τελευταίως δὲπως εὗρῃ τὸ φῶς καὶ δὲπως εὔρῃ τὴν ἥρεμίαν καὶ εὗρῃ τὴν βεβαιότητα.

Τὸ δέμα εἶνε ὁραῖον καὶ εὐρὺ καὶ εἶνε ἀνάγκη τάχα νὰ εἴπῃ κανεὶς δτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ζερμινάλ» καὶ τῆς «Καταστροφῆς» μᾶς ἔδωκε καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴν αὐτῆν περιγραφὰς τελείας, λυρικὰ τεμάχια πρώτης δυνάμεως; Ἡ περιγραφὴ τοῦ τραίνου τῶν ἀσθενῶν τὸ δποῖον σαρώνει δλοις τοὺς ἀποκλήρους εἰς τὴν μυστικὴν πόλιν, αἱ δλονυκτίαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, αἱ περιγραφαὶ τῆς Ρώμης ἀπὸ τὸ Πίντσιο, οἱ ἀσθενικοὶ τὸ πρῶτον καὶ ὑγιεῖς ἔπειτα ἔρωτες τοῦ Πέτρου Φρομάν, τὸ Παρίσι περιγραφόμενον ὡς πόλις ἐργασίας εἰς τὰς τελευταίας τὰς σχεδὸν ἀποκαλυπτικάς σελίδας τοῦ τρίτον μυθιστορήματος, εἶνε ὑπέροχα τεμάχια τὰ δποῖα θὰ μένουν μεταξὺ τῶν μαργαριτῶν τοῦ ἔργου τοῦ Ζολᾶ. Δυστυχῶς ή τριλογία αὐτῆ ή δποία ἔχει ἔνα σκοπόν, ή δποία ἔκθέτει τὸ θρησκευτικὸν καὶ σοσιαλιστικὸν πρόβλημα καὶ ή δποία

φαίνεται μολαταῦτα ὡς μία μεγάλη καὶ ποικήλη δημοσιογραφικὴ συνέντευξις ποιῆθεῖσα ἀπὸ ἔνα ἐπικὸν καὶ μεγαλοφυᾶ συγγραφέα, δὲν δίδει τόσον τὴν αἰσθησιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν αἰσθησιν τῆς ζωῆς τὴν ὅποιαν ἔδιδον τὰ προηγούμενα ἔργα τοῦ συγγραφέως. Αἰσθανται κανεὶς ὅτι δὲ Ζολᾶ ὑποστηρίζει μίαν θέσιν, ὅτι συγκεφαλαιώνει ἀναγνωσθέντα βιβλία, ὅτι ἔχει προδιάγεραμμένον σκοπὸν καὶ ἐπειδὴ κατὰ βάθος δὲν λέγει τίποτε νέον, τίποτε καινουργές, δὲν δύναται νὰ προσελκύσῃ καὶ πολὺ τὸ ἐνδιαιφέρον. "Εόγα μεγάλου συγγραφέως πλημμυροῦντα ἀπὸ τεμάχια θαυμάσια γραμμένα μὲ γραφίδα μεγάλου καλλιτέχνου, αἱ «Τοεῖς Πόλεις» δὲν εἶνε μολαταῦτα εὐτυχῇ ἔργα, οὔτε ἔργα τὰ ὅποια ἔχουν ἐλπίδας ὅτι θὰ μένουν.

’Ολιγάτερον ἀληθῆς ἀκόμη, διλύγωτερον βασιζομένη εἰς τὴν ζωὴν ἀλλὰ περισσότερον ποιητική, περισσότερον στήριζομένη εἰς τὴν αἰώνιότητα, εἶνε ἡ σειρὰ τῶν «Τεσσάρων Εὐαγγελίων» τὴν δποίαν ἥρχισε ὁ ουγγραφεὺς τῶν Ρουγκών Μακάρ και τὴν δποίαν ὁ θάνατος δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ τελειώσῃ. Ἐκ τῶν τεσσάρων μυθιστορημάτων, ἡ «Γονιμότης» μόνον και ἡ «Ἐργασία» ἐδημοσιεύθησαν, τὸ τρίτον δὲ ἡ «Ἀλήθεια», τέλειον εύτυχως, βλέπει τὸ φῶς, ἐκδιδόμενον ὅλοεν ὡς ἐπιφυλλὶς τῆς «Αὐγῆς». Η «Δικαιούσνη» ἡ δποία θὰ ἀπετελεῖ τὸ τέλος τῆς σειρᾶς, ἐτάφη τέλεον μὲ τὸν ουγγραφέα της.

Καὶ τὸ ἔργον αὐτὸν εἶνε μία λογικὴ ἐξέλιξις τῶν σκέψεων καὶ τῶν πνευματικῶν ἀσχολιῶν τοῦ Ζολᾶ. Ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς ὅστις ἔξωγράφισε μίαν κοινωνίαν καὶ συνεκεφαλαίωσε μίαν ἐποχήν, ἥθελησε τώρα εἰς τὰ «Τέσσαρα Εὐαγγέλια» νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ παρόν, νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀτενίσῃ τὴν κοινωνίαν τοῦ μέλλοντος, τὴν Ἰδανικὴν κοινωνίαν, δποίαν τὴν ἥθελε καὶ τὴν ἐφαντάζετο αὐτὸς ζῶσαν ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἡλίου, ἐλευθέρων προλήψεων, ἀφιερωμένην εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀγριάς πάλης τῆς ἐπικρατήσεως, στηριζομένην εἰς τὴν ἴσοτητα, στηριζομένην εἰς τὴν ἀλήθειαν, μὴ στερουμένην οὔτε τὴν ἐλευθερίαν, οὔτε τὸν ἔρωτα μιᾶς ἀνθρωπότητος, ἐπὶ τέλους δποίαν οἱ οὐτοπισταὶ καὶ οἱ ὄντειοπόλοι δλον τοῦ κόσμου τὴν ἥμέλησαν ποδὸ τοῦ Ζολᾶ. Ἀπὸ

του κυρίου την πρεσβειανή λέξη του Σωκράτη τας τέσσαρας μεγάλας συνθήκας τῆς νέας αὐτῆς φανταστικῆς κοινωνίας, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ γάμου, τὴν λατρείαν πρὸς τὴν γονιμότητα, τὴν ισότητα καὶ τὴν λατρείαν τῆς ἔργασίας, τὴν ἴδρυσιν κοινωνιστικῶν ἔργατικῶν πόλεων ὅπου τὰ ἥμιθι θὰ είνε κοινά, ὅπου αἱ διασκεδάσσεις θὰ

εἶνε κοιναί, ὅπου ἡ ἐργασία θὰ εἰνε δλίγη,
ὅπου αἱ μηχαναὶ καὶ αἱ ἐφευρέσεις θὰ ἀντι-
καθιστοῦν κατὰ τὸ δυνατὸν τὰς ἀνθρωπίνους
χεῖρας, ὅπου ὅλοι οἱ ἀνθρώποι θὰ ζοῦν ὡς μία
μεγάλη οἰκογένεια, ὅπου ἡ ἔλλειψις τοῦ γάμου
θὰ ἐμποδίζῃ τὰ δράματα τοῦ πάθους καὶ ἡ ἔλ-
λειψις ἀνισότητος περιουσιῶν τὰ δράματα τῆς κοι-
νωνίας — τὰ δύο αὐτὰ ίδαινακά τα δύο αὐτά εὐαγ-
γέλια ἐπόρθιασε νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ Ζολᾶ.

‘Αλλ’ ἔννοεῖται δτι τὰ σχέδια αὐτά τὰ ὅποια φαίνονται ξηρὰ ἵσως, καταλληλότερα διὰ φιλοσοφικὰς πραγματείας, δ Ζολᾶ τὰ ἔγραφε διὰ χειρὸς ποιητοῦ, καὶ νομίζει κανεὶς δτι ἐδιπλασίσε, ἐπολλαπλασίασε τὸ ποιητικόν του τάλαντον, δτι ἔκαμε μεγαλοπρέπεστέραν ἀκόμη τοῦ ὑφους του τὴν εὑρύτητα. Κάτι τι ἀληθῶς ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς Βίβλου, κάτι τι ποῦ ἐνθυμίζει τὰς ζωηρὰς φροτωμένας καὶ μολαταῦτα ἀπλᾶς καὶ γαληνιαίας σελίδας τῶν ἴνδικῶν ἐποποιῶν διαπνέει τῆς «Γονιμότητος» καὶ προπάντων τῆς «Ἐργασίας» τὰς σελίδας. Μετὰ τοὺς ἀποκαλυπτικοὺς πίνακας τῶν Ρουγκών Μακάρο δπον δλα τὰ ἐλαττώματα καὶ δλαι αἱ πληγαὶ ἐκτίθενται, ἵδον δπον ἡ «Ἐργασία» μᾶς ἀποκαλύπτει ἔνα κόσμον ἀγαθότητος, ἔνα κόσμον γαλήνης δπον δλοι οἱ ἀνθρώποι ζοῦν μὲ τὴν συνειδησιν τῆς ἐπιτελεσθείσης ἐργασίας, ἔχουν τὴν ὥρεμίαν τῆς ἐλλείψεως τῶν πόθων, ζοῦν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀποθνήσκουν μὲ εὐλογίας. «Ἐνας ὠραῖος καὶ ἀπλοὺς καὶ τίμιος κόσμος ἐργασίας ἀποθεούμενος διαρκῶς ἀπὸ τὴν μάγιον γραφίδα τοῦ συγγραφέως μᾶς δίδει ὃς μίαν νοσταλγίαν τοῦ ἰδανικοῦ καὶ φεύ! ἀδυνάτου αὐτοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τὸν δποῖον δ Ζολᾶ εὐαγγελίζεται. Καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ καταπλαγῇ κανεὶς προπάντων ἀπὸ τὴν μεγάλην εὐγένειαν τοῦ ὑγιοῦς αὐτοῦ ταλάντου τὸ δποῖον ἐδέχθη δλας τὰς

νῆροις, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔπεσαν ὅλαι αἱ κατηγο-
ρίαι· καὶ τὸ ὁποῖον εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν ἔξη-
κολούθησε μίαν ἐργασίαν εὐσυνειδησίας, ὑγῶν
ἀρχῶν καὶ ἀκουγάστου ἐργασίας, στηριζόμενης
εἰς τὰ δύο ἴδαινα καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς
ἀληθείας, τὰ ὄποια εἶχεν ὡς ὑπογραμμὸν τῆς
ζωῆς τελείων· ὃς μπορεομένος τούτον τοῦ

Αὐτὸς εἶνε τὸ μυθιστορικὸν ἔργον τοῦ Ζολᾶ
30 περίπου τόμοι, πλέον τῶν 18 χιλιάδων σε-

λίδων, ὅπου χίλια διακόσια — καθὼς ἡρώιμει εἰς τὸν ἐπικήδειόν του δ' Ἀβελ Ἔρμαν— πρόσωπα πινοῦνται, ὅπου διλόκληρος δημιουργία ταράσσεται, ὅπου τίποτε δὲν ἀφίνεται ἀνέξεταστον, κανεὶς ἐπάγγελμα, καμμία τάξις, πανὲν πάθος, κανεὶς ἐλάττωμα δὲν ἀποκλείεται, ὅπου διλόκληρος ἢ Ζωὴ ὅπως· καὶ εἰς τὴν φύσιν λαμβάνει μέρος.

Παρὰ τὸ μινθιστορικὸν ἔργον δὲ Ζολᾶ ἔχει καὶ κριτικόν, ὅπτω περίπου τόμους ἄρδθων καὶ μελετῶν του, ὃπου ὅμως εἶναι πολὺ κατώτερος, ἵπου δεικνύει πολλὰ δῶρα δυνάμεως καὶ βιαιότητος, ἀλλ' αὐτὸς μόνον. Οἱ τόμοι αὗτοὶ τῶν «Μισῶν» τοῦ «Πειραματικοῦ Μυθιστορήματος», τῶν «Νατουραλιστικῶν μυθιστοριογράφων» καὶ τῶν δύο «Πολεμικῶν» μιλονότι μὲ ὑψηλωττίαν γραμμένοι, ἔξεγειροντες τῷκυμίας κατὰ τὴν ἔκδοσίν των, δὲν προσθέτουν τίποτε εἰς τὸ ἔργον του. Βεβαίως αἱ ἐπινέοσις κατὰ τοῦ Οὐγκῶν καὶ τοῦ Δουμᾶ, τὰ ἔξυμνητήρια ἄρδθα διὰ τὸν Φλωμπέρ καὶ τὸν Γκονκούν καὶ τὸν Στένδαλ, αἱ ὑπερασπίσεις τοῦ Μανὲ καὶ ἡ κατηγορητήρια τοῦ Δεσσάν ἔχουν μίαν νευρώδη ζωηρότητα ἥ δποία τὰ ἔκαμνε νὰ φαίνωνται ὡς φιλολογικὰ γεγονότα εἰς τὸν «Φιλαράρῳ» καὶ τὸν «Καλλιτέχνην». Αλλὰ ἡσαν μᾶλλον θέματα τῆς ἀνάγκης καὶ δογματισμοὶ τῆς ἀνάγκης καὶ ὑπερασπίσεις τῆς ἀνάγκης εἰς τὰς ὅποιας ἔξηναγκάζετο δὲ Ζολᾶ καὶ ἡσαν προπάντων ἐπινέοσις μὲ τὰς ὅποιας ἐπέστρεφεν ὅπισω βρεῖσις προηγουμένας, μέσα ἐπὶ τέλους ὑπερασπίσεως τοῦ πανταχόθεν καὶ λυσσωδῶς προσβαλλένου μυθιστοριογράφου. Αλλως τε πλεῖστα μὲν ὁν ἄρδθων του ἀνήρεσε κατόπιν, πολλὰς βιαιότητάς του, ἴδιως τὰς σχετικὰς μὲ τὸν Οὐγκών πιωρόθωσε, τὰ δὲ δύο βιβλία του τῆς νατουραλιστικῆς αἰσθητικῆς αὐτὸς δὲ ίδιος περίπου διέψευσε διὰ τῶν ἔργων του.

Τὸ θέατρον ἐπίσης ὑπῆρξε ἀνέκαθεν τὸ ὅνει-
ον τοῦ μυθιστοριογράφου τῶν Ρουγκών Μα-
ἀρ ἀλλ' ἵτο διαρκῶς τὸ ὅνειρον τὸ δποῖον
νέβαλλε. Τὰ ἔκτελεσθέντα δπωσδήποτε ἔργα
ον, ἐκτὸς διασκευῆς τινων μυθιστορημάτων
ου, εἶνε δλίγιστα καὶ μέτρια.

Ἐν γένει δὲ Ζολᾶ ὑπῆρξε μυθιστοριογράφος
αἱ ὡς μυθιστοριογράφον μόνον πρέπει κανεὶς
ἀ τὸν ἔξετάσῃ.

ΤΣΕΡΝΑΓΟΡΑ

Έπιτετρασίς από τὸ Μανδροβοῦν*

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ ΝΙΚΟΚΑΟΥ ΤΟΥ Α'.

ΟΤΑΝ ἔρριψαμεν τὴν ἄγκυραν εἰς τὸ Ρίζανον, ἐν ἀπὸ τὰ ἀτάραχα καὶ νεκροφανῆ πολίσματα, τὰ ὅποια θάλπουν εἰς μελαγχολικὸν ἐναγκάλισμα τὸν ἐράσμιον κόλπον τοῦ Καττάρου, τὸ δύνειρῶδες αὐτὸν φιόρδ τῆς Ἀδριατικῆς, διποτὸς τὸ ἔβαπτισέν δὲ Ξαβιέ Μαρμιέ, καὶ μία αὐστριακὴ ἀτμάκατος ἦλθε νά παραλάβῃ τὴν Α. Υ. τὸν πρόγκηπα Νικόλαον, βασιλικὸν ἀντιτρόσωπον τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς ἡγεμονικοὺς γάμους τοῦ Μαυροβουνίου, ἢ μετάβασίς μας εἰς Κεττίγνην ἵτο προβληματική. Η Αὐστριακὴ κυβέρνησις, ἔνεκα τῶν σπουδαίων ὀχυρωματικῶν ἔργων τοῦ Καττάρου, ἀπαγορεύει τὴν προσέγγισιν πολεμικῶν πλοίων εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς λιμένας τοῦ κόλπου. Μετὰ τὴν ἀποβίβασιν ἐπομένως τῆς Α. Υ. διετάχθη μὲν νὰ μεθορμισθῶμεν εἰς ἕνα τῶν ἐξωτερικῶν λιμένων καὶ μετ' ὀλίγον ἐποντίζαμεν πάλιν τὴν ἄγκυραν εἰς τὸ Μελίν, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ στομίου τοῦ Καττάρου καὶ ὅπισθεν τοῦ γραφικοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Καστελγούνθο, τοῦ ἀπλουμένου ὑπὸ τὸν κατάφυτον λόφον, εἰς τὴν ἀγκάλην τῶν καταρρεόντων, μελαγχολικῶν τειχῶν ἐνὸς παλαιοῦ φρουρίου. Διὰ νὰ ἐπιχειρήσωμεν μίαν ἐκδρομὴν καὶ μίαν ἀνάβασιν μέχρι τῆς Κεττίγνης, διποτὸν τὴν ἐπαύριον ἐτελοῦντο οἱ γάμοι τοῦ διαδόχου Δανιὴλ μετὰ τῆς προγκηπίστης Ζούτας τοῦ Μεκλεμβουργοῦ. Στρέλιτς, ἐπρεπε πρῶτον νὰ ἐπιχειρήσωμεν τετράρων πλοῖων μέχρι τοῦ Καττάρου δι' ἐνὸς τῶν μικρῶν ἀτμοπλοίων, τῶν ἐξυπηρετούντων τὴν συγκοινωνίαν τῶν κόλπου, καὶ ἐκεῖμεν δι' ἀμαξῶν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν πολύωρον ἀνάβασιν τοῦ Μαυροβουνίου. "Ολαι αἱ πληροφορίαι ἥσαν ἀπελπιστικαί. Η ὁρατῆς ἀναχωρήσεως τοῦ μικροῦ ἀτμοπλοίου, τὸ προβληματικὸν τῆς εὐρέσεως ἀμαξῶν εἰς Κάτταρον, αἱ ὅποιαι μισθωθεῖσαι ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς εὐρίσκοντο ὅλαι ἥδη εἰς τὴν Κεττίγνην, ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν καταλυμάτων εἰς τὴν μικρὰν πρωτεύουσαν, ἥσαν τόσα ἐμπόδια διὰ

* Έκ τοῦ προσεχῶς ἐκδιδούμενου τόμου.

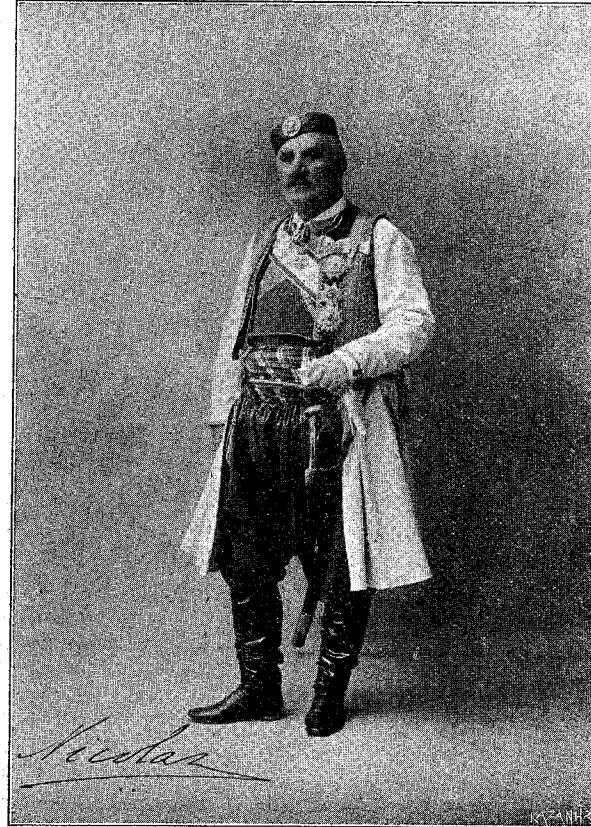
— Ελάτε ἀν εἰμπορέστε ἴνκοντο, ὡς περι-

μίαν ἐκδρομὴν καὶ μίαν ἀπόλαυσιν, τὴν ὅποιαν ὀνειρεύομεθα, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ὡραίου διάπλου, εἰς τὸ καρολὲ τῆς «Κοίτης».

"Αλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἐμπόδιον πρὸ τοῦ διποίου ἐσταματοῦσαν αἱ τολμηρότεραι ἀποφάσεις μας, ἥτο τὸ ἀκόλουθον. Ο ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος ἐν Μαυροβουνίῳ, διπὸ διλύγον ἀποθανὼν Ἀλέξανδρος Λογοθέτης, δστις εἶχεν ἐπιβῆ ἀπὸ τὸ Ρίζανον τῆς «Κοίτης», διπὼς ὑποδεχθῆ τὴν Α. Υ., ἐφαίνετο πολὺ στενοχωρημένος εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἀξιωματικῶν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Μαυροβουνιατικὴν πρωτεύουσαν. "Ἐχων ὑπὸ δψιν δτι ἡ θαλαμηγὸς τοῦ Πρόγκηπος ἐμελλε νάγκυροβολήσῃ μαροὰν τοῦ Καττάρου καὶ δτι ἡ Α. Υ. θὰ μετέβανεν ἐκεῖ δι' αὐστριακοῦ πολεμικοῦ, τεθέντος εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ, εἶχε δηλώσει δτι οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς θαλαμηγοῦ δὲν θὰ παρίσταντο κατὰ τὸν γάμον καὶ κατὰ συνέπειαν εἰς τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα δὲν εἶχε ληφθῆ ὑπὸ δψιν τὸ ἐπιτελεῖον τῆς «Κοίτης». "Ἐν τῇ δξυνοίᾳ τοῦ δ ἀγαθὸς γέρων διέβλεπεν δτι ἡ ἐπίσημος μετάβασίς μας εἰς Κεττίγνην θάτετέλει κάποιαν παραφωνίαν, ἥτο δὲ ἀργὰ πλέον διὰ νὰ ἐπανορθωθῆ δτι ἐγκαίρως δὲν ἔγινεν. Τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα εἶχεν ἥδη τυπωθῆ καὶ διανεμηθῆ, τὰ δλίγα καταλύματα εἰχον διατεθῆ, τὸ μοναδικὸν ξενοδοχεῖον τῆς Κεττίγνης εἶχεν ὑπερπληρωθῆ ἀπὸ τὸν συρρεύσαντας ἔνεντος, δ Ἡγειδὸν δὲν εἶχε κἄν ίδεαν δτι οἱ

"Ἐλληνες ἀξιωματικοὶ θὰ ἥτο δινατὸν νὰ παραστοῦν κατὰ τὸν γάμον. "Ο ἀγαθὸς γέρων ἐφαίνετο συγκεχυμένος πρὸ τοῦ ἀπροόπτου προσεπάθει δὲ νὰ παραστήσῃ τὰ ἐμπόδια πλέον ἀνυπέρβλητα ἀφ' δτι προγματικῶς ἥσαν. "Η Α. Υψηλότης ἐφαίνετο θλιβόμενος δτι ἡ κιτάστασις τῶν πραγμάτων δὲν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ νὰ παραστῶσι κατὰ τὴν ὡραίαν τελετὴν καὶ νὰ ίδουν τὴν ἥρωικὴν χώραν, τὴν δούλιαν δὲν θὰ ἥτο πιθανὸν νὰ ἐπισκεφθοῦν καὶ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν ζωήν των. Καὶ μαντεύων τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἀπογοήτευσίν μας, ἐστράφη μὲ καλοσύνην καὶ μᾶς εἶπε.

— Ελάτε ἀν εἰμπορέστε ἴνκοντο, ὡς περι-

Ο Ηγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου Νικόλαος Α'.

ηγηταί. Θὰ εἶνε κρῆμα νὰ χάστετε αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν.

Εἰς τὴν ὑψηλὴν ἐνθάρρυνσιν δφεύλομεν τὰς δλίγας ἀλησμονήτους ἡμέρας τῆς Τσερναγόρας...

Ἄι λεπτομέρειαι αὐταὶ θὰ ἥσαν ἵσως περιτταί, δὲν δὲν ἥσαν ἀπαραίτητοι διὰ νὰ ἐξηγήσιαν μερικὰς λεπτομερείας μᾶς παραδόξου ἀλλὰ καρακτηριστικῆς παρουσιάσεως ἐνώπιον ἐνὸς Ηγεμόνος.

*

Τί ἐμεσολάβησεν μεταξὺ τοῦ δρμού τοῦ Μελίν καὶ τῆς πρωτεύουσης τοῦ Μαυροβουνίου ἐν ἀπόγευμα καὶ μίαν νύκτα, ἀποτελεῖ σειρὰν ὡραίων περιπτειῶν, μεστῶν ἀπὸ ἐντυπώσεις καὶ ἐπεισόδια. * Οπωσδήποτε τὴν ἡμέραν τῶν ἡγεμονικῶν γάμων, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου, πέντε Ελληνες ἀξιωματικοὶ, μὲ ταξειδιωτικὰ ἐνδύματα καὶ ταξειδιωτικοὺς κούκους, διεσχίζαμεν τὰς σημαιοστολίστους ὅδους τῆς Κεττίγνης εἰς ἀνα-

* "Ιδε κεφάλαια: Ἀπὸ Μελίν εἰς Κάτταρον — Απὸ Καττάρον εἰς Κεττίγνην.

ζήτησιν καταλύματος, δλίγον προβληματικήν. Η τύχη μας ἥτο ἀβεβαία, ἀλλ' ὡς ἀπεδείχη μετ' δλίγον μία ὑψηλὴ πρόνοια καὶ καλοσύνη ἡγρύπνει ἐπ' αὐτῆς. "Η Α. Υ. μόλις ἀφιχθεῖσα εἰς Κεττίγνην ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ενθεθῆ δπωσδήποτε κατάλυμα διὰ τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ ταυτοχόνως ἐν τηλεγράφημα τοῦ αὐλαίχον καὶ Παππαρρηγοπούλου, τοῦ δποίους ἥ ἀβρά εὐγένεια καὶ ἐγκαρδιότης ὑπῆρξε δι' δλίους ἡμᾶς πηγὴ ἀλησμονήτων ὑποχρεώσεων, μᾶς ἐκάλει νάνελθωμεν εἰς Κεττίγνην. Τὸ τηλεγράφημα δὲν μᾶς εἶχε προλάβει εἰς τὸ Μελίν, ἀλλὰ καὶ ἀνευ αὐτοῦ ἐχαμεν οιφοκινδυνεύσει τὴν ἐκδρομὴν καὶ ἡ εὐχάριστος ἐκπλήξις μᾶς ἀνέμενεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

'Ἐνῷ ἀπειθέταμεν εἰς τὸν διαδόχον Δανιήλ, τοὺς ταξειδιωτικούς μας σάκκους, ζητοῦντες ἔστω καὶ μίαν ἐλευθέρων γωνίαν τοῦ ξενώνος, ἐσπευσαν νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν δτι τὸ κατά-

λυμά μας ήτο εποιμόν και μᾶς άνέμενε. Μετ' δλίγον ενδέθημεν εἰς ἐν ἄνετον οἴκημα, δου μία αἴθουσα μὲ πέντε καθαρὰς και σχετικῶς πολυτελεῖς κλίνας μᾶς άνέμενε. Τὸ κατάλυμά μας εὐρίσκετο ἀκριβῶς πλησίον τοῦ οἰκήματος, τὸ δποῖον εἶχε διατεθῆ διὰ τὸν Πρίγκηπα Νικόλαιον και τὸν αὐλάρχην κ. Παππαρογόπουλον, μᾶς κομψῆς διωρόφου οἰκίας, πλησίον τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Ἡγεμόνος. Τὸ κατάλυμά μας — μία νέα ἔκπληξις — ἀνῆκεν εἰς μίαν Ἑλληνίδα, χήραν κάποιου αὐλικοῦ θεράποντος τοῦ Μαυροβουνιωτικοῦ παλατίου, ή δποία ένοικίας δωμάτια μετ' ἐπίπλων διὰ τοὺς ξένους. Ἡ ξενοδόχος μας μᾶς ὑπεδέχθη μετὰ πατριωτικῶν διαχύσεων, μᾶς διηγήθη τὰς περιπτείας αἱ δποῖαι τὴν ἔφεραν μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Μαυροβουνίου, πρώτην και ἵσως τελευταίαν Ἑλληνίδα ἐκεῖ ἐπάνω, μᾶς διηγήθη ἀκόμη δτι πρὸ ἐτῶν ἐφιλοξένησεν εἰς τὸν ξενῶνα τῆς καὶ ἔνα Ἑλληνα δημοσιογράφον (τὸν κ. Γαβριηλίδην) και μᾶς ὑπεσχέθη δτι πρὸς χάριν μας θὰ ἐνθυμεῖτο πάλιν τὴν ἐλληνικὴν μαγειρικὴν. Ο πλοιάρχος, δ δποῖος μετὰ περιπτειώδη πλοῦν ωψή τὴν ἀγκυραν εἰς τὸν λιμένα και προσδέσῃ τὰ πρυμνήσιά του, δὲν πατεῖ μὲ περισσοτέραν χαράν τὴν γῆν τοῦ τόπου, δποῦ τὸν περιμένον αἱ ἔκπληξεις τοῦ ἀγνώστου και τὸν νέον, μὲ δσην χαράν ἀφήσαμεν τὸ κατάλυμά μας, διὰ νὰ σκορπισθῶμεν, ἀσφαλεῖς και ἥσυχοι εἰς τὰς ἀστέρας δόδους τῆς πανηγυριζούσης πόλεως.

Ἐστεύσαμεν πρὸ παντὸς νὰ καταδέσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας και τὸν εὐλαβεῖς χαιρετισμούς μας πρὸς τὸν Ὅψηλὸν συνταξειδώτην και γείτονά μας. Η μικρὸς ἐκείνη πάροδος ἔξωγονετο ἀπὸ κίνησιν ἀσυνήθη, καλπασμούς ἵππων, κυλινδήματα ἀμάξῶν, διπλωματικὰς και στρατιωτικὰς στολὰς δλων τῶν ἐπισήμων τοῦ Μαυροβουνίου, οἵτινες ἥρχοντο νάφησιν τὰ ἐπισκεπτήρια των εἰς τὸν Ἑλληνα βασιλόπαιδα. Εἰσήχθημεν εἰς τὸ ἰσόγειόν τοῦ πριγκηπικοῦ ξενῶνος, τὸ δποῖον ἐχοησμένεν ὡς γραφεῖον και αἴθουσα ὑποδοχῆς. Τὸ μικρὸν οἴκημα εἶχε διασκευασθῆ μὲ κάποιαν σεμνὴν χάριν και πολλὴν καλισθησίαν. Τὰ ἔπιπλα εἶχον μετακομισθῆ ἐκ τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Ἡγεμόνος, τὰ δάπεδα ἥσαν ἐστρωμένα μὲ ὁραίους ἀνατολικοὺς τάπητας, εἰκόνες εἶχον ἀναρτηθῆ εἰς τοὺς τοίχους, νεοβαφεῖς κατὰ μίμησιν κομψοῦ στορέσματος, και μικρὰ ἔλληνικὴ σημαία εἶχεν ἀναρτηθῆ ἀπὸ στυλιδίου ἔξ οντων παραθύρων τῆς προσόψεως. Εἰς τὸ

ἄνω πάτωμα ενδίσκοντο οἱ κοιτῶνες τοῦ Πρίγκηπος, δ δποῖος κατελθῶν μετ' δλίγας στιγμᾶς, ἥκουσε μειδιῶν τὰς περιπτείας τῆς ήρωϊκῆς ἀναβάσεως μας εἰς τὴν Κεττίγην και μᾶς προσέφερεν, μετὰ τῆς ὑψηλῆς και ἐγκαρδίου εὐγενείας, ἥτις στολίζει τὸν ἀβρὸν και ὑπέροχον βλαστὸν τοῦ βασιλικοῦ ἥμιῶν οἴκου, νὰ θεωρῶμεν, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς μαυροβουνιωτικῆς ξενίας, τὸν οἶκον Του ὡς ἴδιον μας. Οὕτω κατὰ τὰς δλίγας ἡμέρας τῆς διαμονῆς μας εἰς τὴν πανηγυρίζουσαν Μαυροβουνιωτικὴν πρωτεύουσαν, τὸ κομψὸν γραφεῖον τοῦ Πρίγκηπος μας ἐδέχετο φιλόξενον, μετὰ τὰς περιπλανήσεις και τὰς ἐκδρομὰς ἐν μέσῳ τῶν ἀστρῶν και τῶν πανηγύρεων τῆς Κεττίγην.

Ἐν μέσῳ δλης τῆς λάμψεως τῶν στολῶν, τῶν δπλῶν και τῶν παρασήμων, εἰς τὸν τόπον αὐτὸν δποὶ δοι εἶνε στρατιῶται, φαίνεται δτι οἱ πέντε Ἑλληνες ἀξιωματικοὶ ἀπετελούσαμεν μίαν περιεργον παραφωνίαν. Δὲν ἐβράδυνε δμως, δπως δὲν ἀργήσαμεν νὰ καταλάβωμεν, νὰ γίνη γνωστὴ ἡ ἴδιοτης μας εἰς δλην τὴν Κεττίγην, πρᾶγμα τὸ δποῖον ἥρχισε νὰ μᾶς στενοχωρῇ και νὰ μᾶς παρουσιάζῃ δλίγον ἀστέριος εἰς τὸν ἰδίους δφθαλμούς μας. Ἐπίσημοι και ἀνεπίσημοι ἐβλεπαν μὲ περιεργειαν τὸ παράδοξον θέαμα πέντε ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι ἐσύνχραζαν μὲ τόσην ἀφέλειαν περιβολῆς, εἰς τὸν ξενῶνα τοῦ Ἑλληνος βασιλόπαιδος, ἐν μέσῳ τόσης λάμψεως χρυσοῦ και χάλυβος. Ἀλλὰ μήπως ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπανορθωθῇ ἀλέον τὸ πρᾶγμα; Τὸ Μελίν ἀπεῖχε μακράν, πολὺ μακράν και ἀφοῦ πλέον τὸ αὐτηρόν ἀνκόνιτο, ὑπὸ τὸ δποῖον ἥλπισαμεν και μᾶς ἦτο ἐπιβεβλημένον νὰ διέλθωμεν τὰς ἡμέρας αὐτὰς, ἐξεσχίσθη τόσον ἀνελπίστως, εἰμεδα πλέον ἥγανασμένοι νὰ συμμορφωθῶμεν πρὸς μίαν ψευδῆ, νόδον και στενόχωρον κατάστασιν ἥμερησμότητος. Τὰ βλέμματα δλα ἐστρέφοντο περίεργα και ἐτασικὰ πρὸς τὴν ἀφελῆ πενιχρότητα μας, οἱ φακοὶ τῶν φωτογραφικῶν μηχανῶν μᾶς κατεσκόπευαν, οἱ στρατιῶται μᾶς ἥνοιγαν θέσιν νὰ περάσωμεν, εἰς τὰς ἐπισήμους συναθροίσεις ἥρχετο πάντοτε μετὰ σεβασμοῦ κάποιος ἀξιωματικὸς νὰ μᾶς ὑποδεῖξῃ μίαν ἴδιαιτέρων θέσιν και, κατὰ τὴν θριαμβευτικὴν στιγμὴν τῆς Κεττίγην, διέσωσε τὴν περίεργον και δλίγον ἀστείαν παράστασίν μας. Ἀλλ' ἐὰν ἰδῶ ποτὲ τὸν ἔαυτόν μου μὲ τὴν φαιὰν ἐκείνην και δλίγον γηραλέαν περιβολῆν και τὸν ταξειδιωτικὸν κούκον και μὲ βεβαιώσουν δτι ὑπὸ τοιαύτην μορφὴν ἐπαρουσιάσημην εἰς μίαν ἐπίσημον στιγμήν, ἐνώπιον ἔνδος ἡγεμόνος, περιστοιχι-

Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἡγεμόνος.

ἥμᾶς, νάποκαλύπτεται, ἐν μέσῳ τῶν ἐκπλήκτων βλεμμάτων τῶν παρισταμένων και νὰ μᾶς δδηγῇ ἐντὸς τοῦ κήπου, μεταξὺ τῶν ἐπισήμων κεκλημένων. Δὲν εὔχομαι εἰς κανένα, φέροντα τὰ ἐνδύματα τὰ δποῖα ἔφερα τὴν στιγμὴν ἐκείνην και ἀποσβολωμένον εἰς τὸν βαθμὸν ποῦ ἥμην ἀποσβολωμένος, δὲν εὔχομαι εἰς κανένα χριστιανόν, νὰ τύχῃ παρομοίας κεραυνοβόλου τιμῆς. Καὶ ἐν τούτοις ἐδέχθημεν τὴν τιμὴν — εἰμπορούσαμεν νὰ κάμωμεν διαφορετικά; — και ἐλλάβαμεν τὴν τιμητικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐπισήμων, ἐνῷ τὰ τηλεβόλα ἐκρότουν και τὰ ζιβίο ἐφθαναν τὸν οὐρανὸν και αἱ σημαῖαι ἐκκυμάτιζαν ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸν βῆμα τῆς ξανθῆς νύμφης, ή δποία μετὰ μακρὰν δδοιποίαν κατείχετο τῆς ἀμάξης διὰ νὰ οιφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν νέων ήρωϊκῶν γονέων της, τῶν ἀπογόνων τῶν Πέτροβιτς Νιέγους, οἱ δποῖοι συγκεκινημένοι και δακρύοντες εἶχον κατέληψη εἰς τὸ προαύλιον, διὰ νὰ ὑποδεχθῶν δηνύμφην παραμυθίου, ἐφομένην ἀπὸ μακρινὸν βασίλειον πρὸς τὸ βασιλόποντο τῶν Μαύρων Βουνῶν, τὴν πριγκηπισσαν Ζούταν τοῦ Μέκλεμβουργ - Στρέλιτς.

*

Ἄλλ' οὐδέποτε εἰμποροῦσα νὰ φαντασθῶ τὴν τελευταίαν κεραυνοβόλον τιμήν, ή δποία μᾶς ἀνέμενεν, ἐμὲ και τὸν συντρόφους μου, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Μαυροβουνίου. Δὲν ἥξεν ωρ ἐὰν κανεὶς ἀπὸ τὸν φωτογραφικοὺς φακοὺς, οἱ δποῖοι μᾶς κατεσκόπευαν ἐπιμόνως κατὰ τὴν ὅλησμαρον διαμονήν μας εἰς τὴν Κεττίγην, διέσωσε τὴν περίεργον και δλίγον ἀστείαν παράστασίν μας. Ἀλλ' ἐὰν ἰδῶ ποτὲ τὸν θριαμβευτικὴν στιγμὴν τῆς Κεττίγην, διέσωσε τὴν περίεργον και δλίγον ἀνεχώρησε. Ἀλλὰ πρὸν προφθάσωμεν ν' ἀναπνεύσωμεν ή ἀμάξα σταματᾶ και πάλιν πρὸ τοῦ καταλύματος και δ κ. Μπερνάτοβιτς, ἀπαγγέλλει ἐκ νέου τὸν φορεδοὺς λόγους.

— Οἱ κ. κ. ἀξιωματικοὶ ἐκφράζουν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην τῶν πρὸς τὴν Α. Υ. διὰ τὴν ὑψηλὴν τιμήν. Ενδισκόμενοι δμωσὲντελῶς ἀνεπισήμως ἐνταῦθα, λυποῦνται βαθύτατα δτι ἀδυνατοῦν νὰ ἐπωφεληθῶν τῆς ὑψηλῆς τιμῆς, ή δποία τοὺς παρέχεται.

Ο ἀπεσταλμένος τοῦ Ἡγεμόνος ὑπεκλίθη και ἀνεχώρησε. Ἀλλὰ πρὸν προφθάσωμεν ν' ἀναπνεύσωμεν ή ἀμάξα σταματᾶ και πάλιν πρὸ τοῦ καταλύματος και δ κ. Μπερνάτοβιτς, ἀπαγγέλλει ἐκ νέου τὸν φορεδοὺς λόγους.

— Οἱ κ. κ. ἀξιωματικούς, δπως εὐρίσκονται ἐνταῦθα.

Ἐὰν δὴ γῆ δὲν ἥνοιξε νὰ μὲ καταπίγη, δπως εἴπε κάποτε ὁ Ἀνατὸλ Φράνς, ἢτο διότι ὁ Θεὸς σπανίως εἰσακούει τῶν δεήσεών μας. Ἀντηλλάξαμεν ἐν τεταραγμένον βλέμμα πρὸς ἄλλήλους καὶ πρὸς τὰ ἔνδυματά μας καὶ ἡκολουθήσαμεν τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Ἡγεμόνος. Πρὸ τοῦ Ἀνακτόρου, τοῦ παλαιοῦ ἀνακτόρου, τοῦ ὅμοιαζοντος ὀλίγον μὲ στρατῶνα, τὸ πλῆθος συνωθεῖτο ἀσφικτικῶς. Ἡσαν ἐκεῖ δῆλοι οἱ πρόδημοι τῆς Τσερναγόρας, ἀπόστολοι ἐκ περάτων τῆς ἡρωϊκῆς χώρας, γενεαὶ πολεμιστῶν μὲ παράσημα ἀνδρείας, καλύπτοντά τὰς οὐλὰς τῶν ἡρωϊκῶν στέργνων, καὶ ἡσαν δῆλοι ἐκεῖ καρδοκοῦντες νὰ προσβλέψωσιν ἐπὶ τῶν προπυλαίων τοῦ ἀνακτόρου τὸν ἡγεμόνα καὶ συμπόλεμιστήν, παρουσιαζόμενον ἐκεῖ εἰς θεωρίαν ἐπικήν, ἐνώπιον τῶν ὑπηκόων του. Διεσχίσαμεν μὲ ἀγωνίαν τὸ πλῆθος, τὸ δποῖον παρεμέριζε. Ἐκεῖ πρὸ τῆς μικρᾶς μαρμαρίνης αλίμακος, ἀντίκρυσα κατὰ πρῶτον τὸν ἡρωϊκὸν ἡγεμόνα, μὲ τὸ τετράγωνον, ἀθλητικὸν παράσημα, τὸν δποῖον ἔπλαττα εἰς τὴν φαντασίαν μου, ὡς τελευταῖον ἀπόγονον τῶν ὅμηρικῶν βασιλέων, πολεμιστὴν καὶ ψάλτην, πατέρα καὶ δικαστὴν τοῦ λαοῦ του, ἀθροίζοντα περὶ αὐτὸν εἰς τὸ παλάτιον του τοὺς ἀοιδοὺς τοὺς ψάλλοντας τὰ κλέα τῶν μαυροβουνιωτικῶν πολέμων πρὸς τοὺς ἥχους τῆς γούζλας, ἡρωαὶ καὶ ποιητήν, ψάλλοντα εἰς τοὺς στίχους τῆς Ἀρραβωνιαστικῆς τοῦ Ἀλήμπετ τὰ πάθη τῆς μαυροβουνιωτικῆς ψυχῆς καὶ εἰς τὴν Ποργκήπισσαν τῶν Βαλκανίων τὰ ὅνειρα καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς φυλῆς του. "Οταν μετ' ὀλίγον ενέρεθην ἀντιμέτωπος τοῦ ἡρωϊκοῦ ἡγεμόνος ἐνόμισα, δτι παριστάμην πρὸ μιᾶς ἴστορικῆς ἐνοράσεως, παρερχομένης ἐμπρός μου ὡς εἰς φαντασμαγορίαν.

Θὰ ἐδυσκολευόμην νὰ εἴπω ἀριθῶς, εἰς τὴν σύγχυσιν μιᾶς τόσον ἀπροόπτου καὶ τόσον παραδόξου παρουσιάσεως, ποῖοι περιεκύλωνται τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν εὐτυχῆ πατέρα, τὸν δποῖον ἐπευφήμει κάτωθεν καὶ ηὔχετο τὸ λατρευτικὸν πλῆθος. Ἄλλ' ἡσαν ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ ἡσαν οἱ βασιλίκοι ἀπεσταλμένοι τῆς Ενδρόπης, δῆλος, ἡ δούκισσα τοῦ Μεκλεμβούργου, μήτηρ τῆς νύμφης, δ μέγας δούξ Φρειδερίκος τοῦ Μεκλεμβούργου, δ πρίγκηψ τῆς Νεαπόλεως, ἡ πριγκήπισσα Βάτεμβεργ, δ μέγας δούξ Κωνσταντίνος τῆς Ρωσίας, οἱ Μαυροβούνιοι ἡγεμονίδαι, δ ἡγεμόνιδης Μίρκος μὲ τοὺς ἀστράπτοντας μαύρους ὄφθαλμούς καὶ αἱ ὑπερκαλλεῖς ἡγεμονίδες, «αἱ παρθένοι τῶν βράχων», ἡ πριγκήπισσα τῆς Νεαπόλεως, βασίλισσα τῶρα

τῆς Ἰταλίας, καὶ ἡ ἡγεμονόπαις Ξενία λάμψεις καὶ καλλονὰι καὶ μεγαλεῖα, δῆλοι ἐκεῖ περὶ τὸν πατριαρχικὸν γεννάρχην, εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Ὅμηρικοῦ μελάθρου.

Καὶ μεταξὺ δῆλων αὐτῶν εἰς μίαν μοναδικὴν παρουσίασιν, οἱ πέντε ἡμεῖς μὲ τὸ κατερρακωμένον πλέον ἵνακόπιτο. Ἡ Α. Υ. δ πρίγκηψ Νικόλαος παρουσίασεν ἐνα ἔκαστον ὀνομαστικῶς πρὸς τὸν Ἡγεμόνα, ὑπὸ τὴν συγκέντρωσιν δῆλων ἐκείνων τῶν ἐπισήμων βλεμμάτων καὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ συνωμονιμένου κάτωθεν τῶν προπυλαίων. Ὁ Ἡγεμὼν ἔτεινε τὴν στιβαρὰν χεῖρα ἀποτενῶν φιλόφρονας λόγους. Εἰς τὸ δνομα: Μιαούλης, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Α. Υ. ἐπαρουσίαζε τὸν ὑποπλοίαρχον κ. Α. Μιαούλην, δ Ἡγεμὼν εἶπε :

— Γνωρίζω τὸ ἡρωϊκὸν αὐτὸ δνομα. Τὸ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ἴστορίαν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως σας.

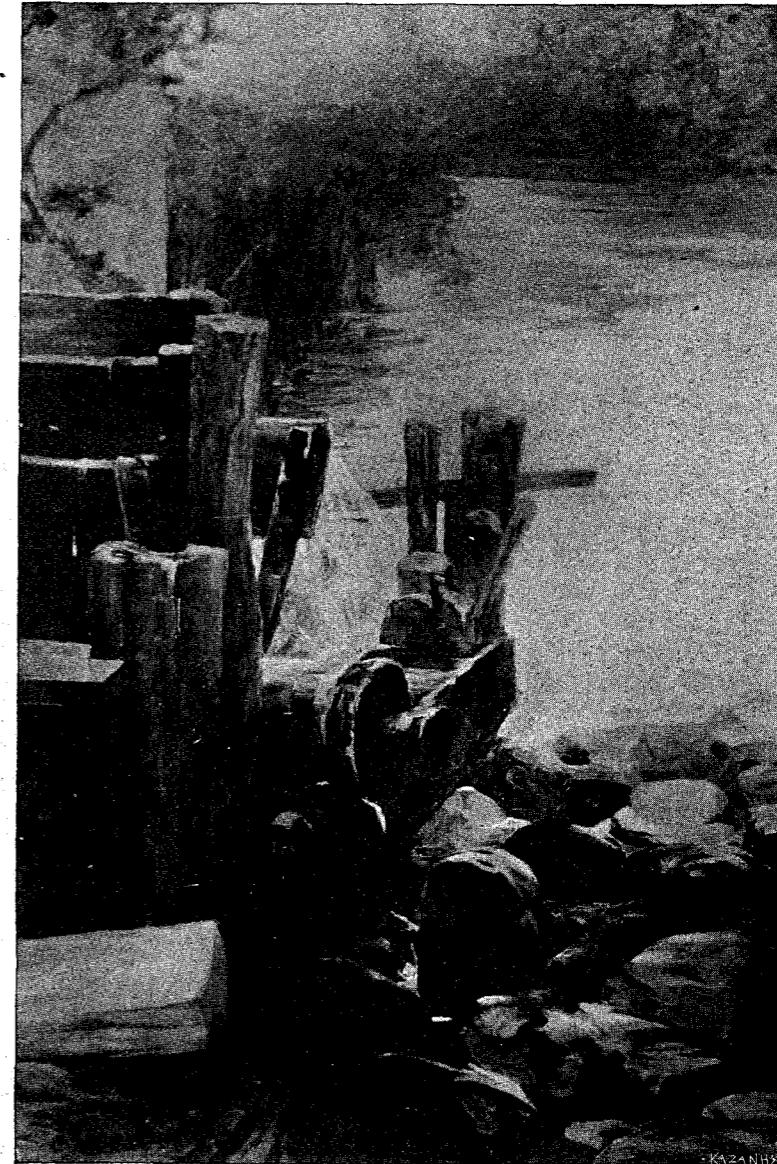
Ἐπειτα ἀπέτεινε πρὸς ἐνα ἔκαστον ἐρωτήσεις εἰς τόνον ἀφελῆ καὶ πατρικόν, περὶ τῶν ἐντυπώσεών μας ἀπὸ τὸ Μαυροβούνι, περὶ τῶν βουνῶν τῆς Ἑλλάδος, τὰ δποῖα ὑπῆρχαν καὶ ἐκεῖνα ἡ κοιτὶς τῶν ἔλευθερωτῶν τοῦ ἔθνους, περὶ τῆς διαιμονῆς μας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Τσερναγόρας, λόγους μεστοὺς ἀγαθότητος καὶ ἀφελείας. Ἐπειτα ἔτεινε πάλιν τὴν χεῖρα τὴν ἡρωϊκὴν ποὺς ἐνα ἔκαστον καὶ μὲ ἐνα παιδικὸν καὶ ἐγκάρδιον μειδίαμα :

— Θὰ ἡσθε ἀπὸ τοὺς ἴδιούς μας αὐτὸ τὸ βράδυ, ἐλπίζω.

*

Ὀταν ἀναλογίζωμαι ἀκόμη σήμερον τὴν ἀπόδοπτον, παράδοξον καὶ πρωτοφανῆ αὐτὴν παρουσίασιν ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου τοῦ Α'. ἐνα ἐρύθμημα μοῦ ἀναβαίνει εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εὐχόμαι κανεὶς ἀπὸ τοὺς φωτογραφικοὺς φακοὺς οἱ δποῖδι μᾶς κατώπτευναν μὲ τόσην ἐπιμονήν, νὰ μὴ διαιώνισε τὸ δῆλον παράδοξον θέαμα. Ἄλλα κατὰ βάθος αἰσθάνομαι δῆλην τὴν ἐγκαρδιότητα, δῆλην τὴν ἀφέλειαν τῶν τρόπων καὶ δῆλην τὴν καλοσύνην ἐνδὲ διμηρικοῦ ἡγεμόνος, δ δποῖος πάντοτε ὑπεράνω τῶν τύπων καὶ τῶν στενῶν ἐθιμότυπῶν τῆς αὐλῆς, ἐπέμεινε νὰ σφίξῃ εἰς μίαν ἐγκάρδιον χειραψίαν τὰς χεῖρας τῶν δλίγων Ἐλλήνων, οἵτινες ἥλθαν ἐκεῖ ἐπάνω νὰ κάταθέσουν τὸν φόρον τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς λατρείας των πρὸς ἐνα λαὸν ἡρώων καὶ πολεμιστῶν καὶ πρὸς ἐνα ἡγεμόνα, ἀναμιμνήσκοντα ἀκόμη τοὺς παναρχαίους ποιμένας τῶν λαῶν, τοὺς δποίους δὲν θὰ ἐπανίδῃ πλέον δ κόσμος.

ΠΛΥΝΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΚΑΣΑΝΗΣ

ΝΕΡΟΜΥΛΟΣ

ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ Ο. ΦΩΚΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

Ο μικρός σχετικώς άριθμός των άποστατών ταξιδίων εφέτος έργων έβοήθησε πολὺ τὴν Ἐπιτροπήν εἰς τὴν διάταξιν. Καὶ ή ἐντύπωσις εἰς τὸν ἐπισκέπτην τείναι ὡραία, δὲν κουράζεται τὸ μάτι, καὶ ή αἰσθητικὴ δὲν καταστρέφεται ἀπὸ τὴν ἐπισώρευσιν τῶν εἰκόνων, ὅπως ἦσαν πέρουσιν ἀσφυκτικῶς τοποθετημέναι. Λείπουν τῷ φόντι πολλὰ ὄντατα ἐφέτος ἀπὸ τὸν Παρνασσόν. Δὲν ἔχενδρομεν ἀνὰ τὰ συναντήσωμεν εἰς τὴν μεθαύριον ἀνοίγουσαν "Ἐκθεσιν τοῦ Δημαρχείου — ἀλλοτε Ζαππείου — ἀλλὰ τώρα διποσδήποτε αἰσθανόμεθα τὴν ἀπουσίαν τῶν θρησκευτικῶν θεμάτων τοῦ Ράλλη, τοῦ ἰσχυροῦ τάλαντου τῆς Ἀσπριώτου, τοῦ ποιητικωτάτου Τσιμωνίδου, τοῦ Τσιριγώτη, τοῦ Σαββίδου, τοῦ Φιλιππότη, τοῦ Σώχου καὶ τόσων ξένων.

* *

Ἄτακτως, ὅπως εὐδίσκονται αἱ σημειώσεις μας, μᾶς ἔρχεται πρῶτον τὸ δόνομα τοῦ κ. Μαθιοπούλου. Μὲ χρωστῆρα σταθερώτερον ἡ πέροισι, μὲ τοὺς λεπτούς, ἐλαιφρὸν καὶ ἀρμονικωτάτους χρωματισμούς του, μὲ ὑφος παριστοῦντος ζωγράφου — δὲν θέλομεν νὰ τονίσωμεν τὸ δτὶ παρισινῆς, διότι κάθε "Ἐλλην καλλιτέχνης, οἱ νέοι μάλιστα ἀκολουθοῦν τὴν τεχνοτροπίαν καὶ τὸ πνεῦμα περίπου τῆς χώρας ὅπου ἐσπουδασαν, ἔως ὅτου χαράξουν δρόμον ἴδιον τῶν, τὸ ὅποιον εὐέλπιδες ἀναμένομεν — μᾶς ἐπιδεικνύει ὁ κ. Μαθιόπουλος ὡραίας προσωπογραφίας κυριῶν. Ἰδίως κυριῶν. Γνωρίζειν ν' ἀποδίδῃ τὸ λεπτεπίλεπτον τοῦ γνωναικέον αὐτού, μὲ τέχνην καὶ μὲ χάριν. Ἡ μικρὰ πρόσωπογραφία ἵδιως τῆς κυρίας I. καταδεικνύει πολλὴν τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀποχρώσεων. Ἡ ἐλαιογραφία του «Μετὰ βροχὴν» ἐπισκιάζεται ἀπὸ τὴν ἔναντι τοποθετημένην «Ἐσπερινὴν Αρμονίαν», μίαν ὀπτασίαν φωτὸς σβεννυμένου, ζωῆς φερομένης πρὸς κάτι ὡραῖον καὶ φανταστικόν, ἐν ὧ φαίνεται εἰς τὸν δρόμον τῆς γυμνὸς ἔνας κλῶνος, ἡ μόνωσις τῆς ζωῆς τῆς ἐπιλέκτου, ἡ ὁποία χωρίζεται ἀπὸ τὴν γύρω πεξότητα καὶ μέσα εἰς τὸ

* *

Μέσα εἰς ἔνα φανταστικὸν περιβάλλον, ὥσπερ νὰ ἥντλησεν ὁ ἀριστοτεχνικὸς χωστῆρος τοῦ ζωγράφου ἀπὸ τὴν ὡμορφιὰ καὶ τὴν δροσερότητα καὶ τὸ ἀρωματοῦ Μαΐου, φαντάζουν ἐκεὶ φωτεινότατα τὰ «Ρόδα». Εἶναι τὸ ἔργον τοῦ κ. Ιακωβίδου, τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς μικρᾶς αἰθούσης σὲ προσκαλεῖ μὲ τὴν γοητείαν ποῦ ἔχουν τὰ ἄνθη ἐπὶ τῆς ψυχῆς μας. "Ἐνα δοχεῖον ἀπλούστατα, γεμάτον ἀπὸ τριαντάφυλλα ὅλων τῶν χρωμάτων καὶ ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, καὶ ἔνα ὄρδον χάμιο πεσμένον, ἀποτελοῦν τὴν εἰκόνα. Δροσερά, διαφανῆ, ὠνειρευμένα τριαντάφυλλα, εὐθυμα ἔορτάζουν τοὺς γάμους των καὶ σκορπίζουν παντοῦ δλόγυρα, μὲ μίαν ἀτμοσφαῖραν ἀπὸ πέταλα χλιό-

χρωματα, τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἔρωτα. Πλησιάζομεν καὶ διακρίνομεν μόλις, εἰς τὸ βάθος τῆς εἰκόνος, τὸ πλαίσιον καθρέπτου τοποθετημένου ὅπισθεν τῶν ρόδων. Καὶ ἀπὸ τὸν φανταστικὸν κόσμον ποῦ ἐπλάσαμεν καὶ ἐζήσαμεν δλίγας στιγμάς, μεταβαίνομεν εἰς τὴν πραγματικότητα — τὴν σκληρὰν πραγματικότητα — ἥτις μᾶς ἔξηγει τὸν κόσμον ἐκεῖνον τὸν δνειρώδη, διὰ τῆς ἀντανακλάσεως τοῦ καθρέπτου. Ἐν τούτοις δὲν παύομεν νὰ ἡμεθα κατάπληκτοι ὑπὸ τὸ κάλλος τοῦ ἔργου. Δὲν παύομεν νὰ ἐνθουσιάζωμεθα ἀπὸ τὸ ὡραῖον φῶς ποῦ ἐμψυχώνει ἀπὸ τὸ βάθος τὴν εἰκόνα καὶ χύνεται ἀφθονον δλόγυρα. Ἐὰν ἡμεθα ἡμεῖς δὲ ζωγράφος, θὰ ἔξηφανται μὲν ἐπὶ τέλους τὸν καθρέπτην καὶ θ' ἀφίναμεν νὰ κυριαρχῇ τὸ δνειρόν καὶ ἡ ὀπτασία. Αὕτη θὰ προσέθετε ἔνα τίτλον ἀκόμη εἰς τὸν τιτλούχον μεταξὺ τῶν ζωγράφων μας.

* *

Περὶ τῆς προσωπογραφίας τοῦ κ. Θώρων ἐγγάριμαν μᾶς κόσμον εἶναι δ. κ. Ἀλέξανδρος Δημητρίου, περὶ τοῦ ὅποιον προσεχῶς θὰ γράψωμεν εἰδικὴν μελέτην. Ρεαλιστής μᾶλλον, γνωρίζει ν' ἀποδίδῃ τὴν φύσιν ἐν τῇ γυμνότητί της μὲ τὰς καλλονὰς καὶ τὰς ἀτελείας της τὰς δποίας δμως θερμαίνει καὶ ζωογονεῖ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δύναμις, ἡ ἀπορρέουσα ἀπὸ μίαν μελέτην σοβαρὰν τῆς ζωῆς τῆς πραγματικῆς, τῆς εὐδισκούσης ἐν αὐτῷ ἀφωσιωμένον καὶ θερμὸν λάτριν. Κάτι ἀλλο ἐνίστε τὸν διαχρόνει, ώστε νὰ ἐκφέυγῃ νομίζεις τοῦ πραγματικοῦ, διὰ τοῦ σχεδίου, διὰ τοῦ περιβάλλοντος, διὰ τοῦ χρώματος, εἰς τὸ δόποιον διερίστην νὰ εἴπωμεν δτὶ ἀναδεικνύεται πολλάκις ἀριστοτέχνης.

Τὰ ἐκτιθέμενα εἰς τὸν Παρνασσόν ἔργα του εἶναι τρεῖς διατογραφίαι «Στὸ λιμάνι», «Κολοκυθοῦ» καὶ «Ἀραπάκι». Εἰς τὸ «Λιμάνι» ἴδιως, βλέπομεν κάτι ποῦ προσπίπτει ἀμέσως εἰς τὸ μάτι, τὰ καθαρὰ καὶ διαυγῆ χρώματά του. Τὸ «Ἀραπάκι» μία ἀφελεστάτη σκηνὴ ἀραβικὴ μὲ τὰς διαφόρους διαβαθμίσεις του καὶ τὴν ἔξοχην προοπτικήν του ἀποτελεῖ ωραῖον ἔργον. Εἰς τὸν κ. Δημητρίου ἀναγνωρίζομεν ἀκρίβειαν σχεδίου καὶ εὐγένειαν χρώματος. Δὲν δειλιὰ δ καλλιτέχνης νὰ ἀδελφώνη χρώματα ζωηρὰ καὶ πλήρη τὸ ἐν παρὰ τὸ ἄλλο ως εἰς τὸ «Ἐν ωρᾳ θέρους» τὸ δόποιον εἴδομεν εἰς τὸ ἔργαστρήιον του, καὶ νὰ τηρῇ συγχρόνως τὴν ἀρμονίαν, τὴν μουσικήν τῶν ἡχῶν, οἱ δποίοι διαδέχονται ἀλλήλους ρυθμικῶς.

* *

Μία ἐνδιαφέρουσα φυσιογνωμία εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν μας κόσμον εἶναι δ. κ. Ἀλέξανδρος Δημητρίου, περὶ τοῦ ὅποιον προσεχῶς θὰ γράψωμεν εἰδικὴν μελέτην. Ρεαλιστής μᾶλλον, γνωρίζει ν' ἀποδίδῃ τὴν φύσιν ἐν τῇ γυμνότητί της της προσωπογραφίαν τοῦ υἱοῦ του, μὲ τὰς ποικιλωτάτας φωτοσκιάσεις τῆς ἐν ὑπαίθρῳ ζωγραφικῆς. Τὰ χρώματά του, παράδοξα ίσως εἰς ἀγύμναστον μάτι, ἐνέχουν δλον τὸν πλούτον τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀποτελοῦν ἐν δλον πολὺ ἀρμονικόν.

* *

Ἐδῶ σταματῶμεν ἐνώπιον τοῦ γηραιοῦ διδασκάλου κ. Λύτρα τοῦ συνδυαζοντος εἰς τὸ ἔργον τοῦ τὴν πεζῆν πραγματικότητα μὲ τὴν ὑψίστην ποίησιν. Ἡ ἐλληνικὴ ψυχή, ἐν δλῃ ἀγνότητι της ἐνέπνευσε πάντοτε τὸ "Ἐλληνα ζωγράφους" ἀπειρίον τῶν δύο τοῦ γηραιοῦ διδασκάλου κ. Λύτρα τοῦ τὴν πεζῆν πραγματικότητα μὲ τὴν ὑψίστην ποίησιν. Ἡ ἐλληνικὴ ψυχή, ἐν δλῃ ἀγνότητι της ἐνέπνευσε πάντοτε τὸ "Ἐλληνα ζωγράφους" ἀπειρίον τῶν δύο τοῦ γηραιοῦ διδασκάλου κ. Λύτρα τοῦ τὴν πεζῆν πραγματικότητα μὲ τὴν ὑψίστην ποίησιν. Ἡ ἐλληνικὴ ψυχή, ἐν δλῃ ἀγνότητι της ἐνέπνευσε πάντοτε τὸ "Ἐλληνα ζωγράφους" ἀπειρίον τῶν δύο τοῦ γηραιοῦ διδασκάλου κ. Λύτρα τοῦ τὴν πεζῆν πραγματικότητα μὲ τὴν ὑψίστην ποίησιν.

‘Η «Ἀρμονία» τοῦ κ. Θωμοπούλου, τὴν δοπίαν ἐδημοσιεύσαμεν πέρυσι, ὅτε ἔξετέθη ὡς πρόπλασμα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν «Παναθηναίων» δεικνύει τὴν τέχνην τοῦ κ. Θωμοπούλου ἐπὶ τοῦ μαρμάρου. Μή λαμβάνοντες ὑπὸψιν μερικὰς ἔλλειψεις — ζήτημα μελέτης μόνον — εὐρίσκομεν εἰς τὸ ἔργον αὐτὸς πολλὴν πλαστικότητα μὲ τὰς ἐλαφροτάτας καμπυλότητας τῆς σαρκὸς καὶ τοὺς κυματισμούς της. Η σομήλῃ τοῦ κ. Θωμοπούλου ἐπέρασεν ἐλαφρὰ ἐπάνω εἰς τὸ μάρμαρον καὶ τοῦ ἐκάριστην πνοὴν τῆς ζωῆς.

3

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ζωγραφικήν. Οὐ καὶ Φωκᾶς, δὲ πιστὸς ἔραστης τῆς ἐλληνικῆς φύσεως, ἔχει καὶ ἐφέτους ἔνα δυνατὸν ἔργον τὸν «Νερόβυλον». Τὸ θέμα φαίνεται πεζόν, Καὶ φαίνεται καὶ πεζή καὶ ἡ εἰκὼν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν παρατηρητήν. Ἐκεῖνα τὰ χονδρόξυλα τοῦ μύλου εἰς τὸ πρόσθιον μέρος μὲ κάτι πέτρες, συσσωρευμένες σιμά, μὲ κάτι χρώματα ὥσαν παράδοξα, ἐναλλάσσοντα, διαθέτοντα ἐπιφυλακτικῶς. Καὶ προχωρεῖ τὸ μάτι πρὸς τὸ βάθος ὃπου αἰσθάνεται ὅλην τὴν δρόσον τοῦ νεροῦ καὶ ὑγρὰ ἀπὸ τὴν ζωὴν τὰ καλάμια εἰς τὰς δύο δύχθας, μὲ ὠραιοτάτας ἀποχρώσεις πρασίνου καὶ κυανίζον δύοσέν πρὸς τὸ τέλος τοπίον, ἀπαλά, ἀπαλὰ σβυνόμενον μαζῆ μὲ τὴν εἰκόνα τὴν ὅποιαν ἀρχίζεις παρασυρόμενος νόπλαττης μέσα σου. Καὶ ἐπιστρέφεις σιγὰ σιγὰ δύπισω κατὰ μῆκος τοῦ νεροῦ, τὸ ὅποιον ἀφρισμένον κοντὰ εἰς τὸν μύλον χύνεται, καὶ φθάνεις ἐκ νέου εἰς τὰ χονδρόξυλα καὶ τὰ πέτρας τὰς ἐναλλασσούσας, καὶ τώρα πλέον δὲ εἶναι χρώματα παράδοξα ἀλλ' ἀποτελοῦν μίαν ὁδίαν ἀφετηρίαν, καὶ μίαν ὠραιάν δηπατάτην

Αἱ σπουδαὶ τοῦ κ. Φωκᾶ. τρεῖς μικραὶ σπουδαὶ τοπίων, ἡμιποροῦν νὰ διεκδικήσουν κάποιαν θέσιν ὡς ἔδυτα τελειωμένα.

*

Καὶ μία ἀκόμη καλλιτέχνις, ἡ Δἰς Λασκαρίδου, ἀγαπῶσα ἐπίσης τὸ θαυμωτικὸν φῶς τοῦ οὐρανοῦ μας, πλημμυρῶντες μὲ αὐτὸ τὰ ἔργα της, καὶ μᾶς δίδει μίαν αἰσθησιν ἡ διοίᾳ ἔχει συγγένειαν κάποτε μὲ κάτι φανταστικόν. Ἀλλ' ἡ τέχνη δὲν εἶναι πάντοτε πραγματική. Ἰσως καὶ τὸ πάντοτε καταντῷ περιττόν. Καὶ ἵσως μάλιστα δι' αὐτὸ μᾶς ἐλκύει τόσον πολὺ ἡ «Πρωϊνὴ αὔρα» διότι μετέχει τοῦ δινειρώδους δ χρωματισμός της. Ἀλλώς τε ἔχει καὶ ἄλλα λίζει τὴν νεότητα, καὶ ἐν ἀδιόρατον νέφος κα μίαν ἀδιόρατον προσδοκίαν. Καὶ ταῦτις οντα ἡ σκέψις αὐτὴ καὶ ἡ προσδοκία, μὲ τὸν δῆμον τῆς κόρης γαλανὸν δρίζοντα τῆς μικρᾶς εἰκόνος, δ ὁ ποτὸς ἔξανοίγει διαμέσου τοῦ ἔξωστου ὡς φωτεινὸν δράμα. Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Δρο Φλωρᾶ βλέπομεν τὴν Ἐλληνίδα καλλιτέχνιδα βαδίζουσαν ἐμπρὸς γοργὰ εἰς τῆς τέχνης τῶν δινειρευμένα παλάτια, τῶν διοίων κρατεῖ στα θερὰ τὰ χρυσᾶ κλειδιά.

ἔργα ἢ Διὸς Λασκαρίδοιν διὰ τοὺς περισσότερους
φεαλιστάς. Τίς οἰδε μάλιστα ἀνὴρ ἢ ἀπονοσία ἐνὸς
ἢ δύο ἔξι αὐτῶν δὲν θὰ ἔδιδε περισσότερους
χρωμάτα εἰς τὰ ἄλλα. Εἰς τὸ « ἀπὸ τὴν Ἐργα-
σίαν » ἔξαφνα διακρίνομεν κάτι ὄχι τόσον χα-
ρακτηρισμένον εἰς τὴν χωρικήν της. Καὶ τὸ
ἀναφέρομεν διὰ νὰ ἥναι εἰλικρινῆ τὰ συγχα-
ρητήρια μας διὰ τὴν τέχνην τῆς Δροῦ Λασκαρί-
δου τὴν ἑλληνικήν, τὴν ἐμπνεομένην ἀπὸ τὴν
μελέτην τῆς ἑλληνικῆς φύσεως, εἰς τὴν διοίαν
ἀνευρίσκει τὰς χριστὰς ποῦ θίγουν τοῦ καλλι-
τέχνου τὴν ψυχήν.

*

Ἐδῶ εὐρισκόμεθα πρὸς καλλιτέχνους Ἑλλήνων μὲν ἀλλ' ἀνήκοντος εἰς σχολὴν καθαρῶς ξένην. Εἶναι δὲ καὶ Παρθένης· Οὐ καὶ Παρθένης οὖτις ἐν Βιέννῃ. Καὶ ήτοι Βιέννη βαδίζει μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ τέχνῃ. Δὲν τὸν καταδικάζουμεν, οὔτε ἐνθυσιασμόμεθα μὲ τὴν τεχνοτροπίαν του. Αλλ' ἡκούσαμεν ἔνα φύλον μας νὰ λέγῃ: τί ὁδαῖον φανταστικὸν διήγημα θὰ ἔχραφε ἐπάνω εἰς αὐτὲς τὴς εἰκόνες! Καὶ εἶναι ἀρκετὸν αὐτὸν διὰ τὸν Ἑλληνα ζωγράφον. Αν ή ψυχή τοῦ διηγητοῦ ματογράφου ενύρηκε μέσα εἰς τὰ ἔργα του ἐκεῖνο τὸ διποίον διαρκῶς ζητεῖ ὅρασιν καὶ ὑψηλόν, διατί οἱ ἄλλοι νὰ μὴν ἡμπορέσουν να αἰσθανθοῦν τὴν ίδιαν συγκίνησιν;

‘Η γνωστὴ εἰς τοὺς ἀναγγώστας τῶν «Παναθηναίων» ζωγράφος Διὸς Θάλεια Φλωρᾶ διακρίνεται καὶ ἐφέτος μὲ διάφορα ἔογα καὶ σπουδάς της. Εἰς τὴν «Ἐργασίαν» ἀναγνωρίζουμεν τὴν εὐγενῆ καὶ λεπτήν αἰσθησιν τοῦ κόσμου τὸν ὅποιον ζωγραφίζει, τὰ ἀπλᾶ καὶ ἀφελῆ, — ἀν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις — χρώματα, τὰ χυμένα ἐπάνω εἰς τὰ ἔογα της. Εὐγένεια περιβάλλοντος, εὐγένεια ἥθους, εὐγένεια ἐκτελέσεως τὴν χαρακτηρίζουν. Ἡ ἐργασία

*

Παρὰ τῷ κ. Όθωναίώφ φαίνεται μία διαρκής πρόοδος τελουμένη. Αἱ θαλασσογραφία του εἶναι μία ώραία τάσις πρός τι ἀνώτερον ἰδίως δ «Μπάτης» του, δστις μὲν διαφόρους τόνους τείνει ν' ἀποδώσῃ τὸ δνειρόν του ἐν τῇ τέχνῃ τὸ δποῖον ἔχει πλέξει μέσα εἰς τοῦ νεροῦ τὰς πολυτρόπους παραλλαγάς. Όλιγάτερον καλὸν εἶναι τὸ «Ἄλμεγμα» τὸ δποῖον ἐν τούτοις ἔχει ἔνα τεχνικώτατον μέρος, ἔκει εἰς τὸ βάθος τῆς στάνης, μὲ πολὺ καλάς διαβαθμύσεις τοῦ φωτός, δυνάμενον ν' ἀποτελέσῃ αὐτὸ μόνον μίαν μικρὰν χαριτωμένην εἰκόνα.

* * *

Εἰς τὰ ἐπιτραπέζια, ἔχομεν νὰ ἐπιδεῖξωμεν
ἔνα εὐλικρινῆ καὶ πεπειραμένον ζωγράφον τὸν
κ. Οἰκονόμου. Ἀλλ' εἶναι ἀχάριστον τὸ εἰδος
αὐτό. Καὶ ὁ καλλιτέχνης εὑρίσκει ἀλλοῦ διέξο-
δον τοῦ ταλάντου του καὶ ἀπολαμβάνομεν μὲ
εὐχαριστησιν ἀληθινὴν τὸ «Τοπίον Ἀττικῆς»,

2

μίαν μικράν ἐλαιογραφίαν, μὲν ὡραίας ἀποχρώσεις ὅπου διακρίνεται εἰς τὸ βάθος ἡ θάλασσα. Ἐχει πολὺ τὸ φυσικὸν ὃ χρωματισμὸς τοῦ κ. Οἰκονόμου. Κάτι ἐσωτερικὰ μοναστηριῶν, χαρακτηριστικώτατα, ἐπισύρουν πάντοτε τὴν προσαρχήν μας.

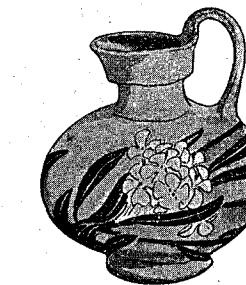
* * *

Καὶ μία νέα φυσιογνωμία εἰς τὸν καλλιτεχνικόνμας κόσμον δ. κ. Ἀνδροῦτσος, μὲ πληθὺν ὑδατογραφιῶν — 48 ύδατογραφίαι — τὸ πλεῖστὸν τοπία αἴγυπτιακά. Ἐχει ἀρκετὰ καλὰ ξέργα, ἀκόμη ἀκριβέστερον, ἀρκετὰ καλὰ μέρη μέσα εἰς τὰς εἰκόνας του. Ἰσως ἀν μᾶς ἐπεδείκνυνεν ὅλιγάτερα ξύγα, θὰ ἦσαν κατὰ πολὺ καλλίτερα.

*

Ἔναι ἀνάγκη νὰ καθορίσωμεν τὸ συναίσθημα τὸ διοῖν γεννᾶται ἐφέτος ἀπὸ τὴν δλιγάτερον Ἰωας ἐπιβλητικὴν ἢ πέρουσιν ἄλλὰ μὲ ἐν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός εὐέλπιδα Ἐκθεσιν τοῦ Παρνασσοῦ;

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

ΜΕΤΑ τὴν κατάρτισιν τῶν μικτῶν καὶ ἐπὶ τῶν συνδυασμῶν καὶ τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων, ἥρξατο τὸ δεύτερον στάδιον τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος. Ἐκαστος τῶν ὑποψηφίων περισυλλέγει τοὺς διαδούς του καὶ αἱ διάφοροι διμάδες, συμφυρόμεναι ἐν τῷ αὐτῷ λέβητι, σχηματίζουσι τὴν ἀριθμητικὴν εἰς ψήφους δύναμιν, ήτις ἔκτείνεται ἐπὶ πάντας τοὺς συμμαχοῦντας ὑποψηφίους.

Ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ κοινωνικῇ δργανώσει τῆς ἀρχαίας Ρώμης, ἐκαστος τῶν πατρικίων συνεκέντρου περὶ ἔαυτὸν ἀριθμὸν τινὰ ἀστικῶν οἰκογενειῶν ἐκ τῆς τάξεως τῶν πληθείων, αἵτινες ἀπέτελον τὴν λεγομένην πελατείαν. Αὗτὸς ἦτο δέ ἐργαντεῖτος τῶν νόμων καὶ δὲ προστάτης τῶν πελατῶν καθ' ἄπαντα τὰ σημεῖα τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Οὕτω τὸ πολυπληθὲς τῆς πελατείας ἔδιδε τὸ μέτρον τῆς ἐπιβολῆς τοῦ πατρικίου εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις καὶ ἐνίσχυε τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐν τῷ συνδυασμῷ τῶν διαφόρων παραγόντων, οἵτινες φέρουσι κατὰ τὰς πολιτικὰς κοινότητας τὴν ἐπικράτησιν τούτου ἢ ἔκεινον τοῦ προσώπου.

Ἀνάλογόν τι, mutatis mutandis, συνέβαινε, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ συμβαίνει καὶ σήμερον, παρ' ἡμῖν. Ἡ ἴσχυς παλαιῶν πολιτικῶν οἰκογενειῶν, προερχομένη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἴστορικῶν λόγων, στηριζομένη δὲ ἐπὶ ἀριθμοῦ προστατευομένων, μεταδίδεται ἀπὸ πατρός εἰς υἱὸν καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Οἱ ἀνήκων εἰς μίαν ἐπαρχιακὴν πολιτικὴν μερίδα εἶναι συνήθως δὲ προστατευομένοις τῆς πολιτευομένης οἰκογενείας καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς διαρκοῦς ταύτης προστασίας, ἔκτεινομένης ἐπίσης καθ' ἄπαντα τὰ σημεῖα τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου, παρέχει τὴν ψήφον αὐτοῦ, ἢν δὲ προστάτης διαδέτει κατὰ τὸ δοκοῦν. Κατὰ τὸν σήμερον δὲ ἴσχυοντα πολιτικὸν δργανισμὸν ἡ πολιτικὴ δύναμις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μετουσίωσις ὁρισμένου ἀριθμοῦ ψήφων.

Οὕτω κατ' οὓσιαν ὑφίσταται παρ' ἡμῖν εἰδός τι πολιτικῆς ἀριστοκρατίας ἢ μᾶλλον διληγαρχίας, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἵππον ἐμφανοῦς

ἀναλόγως τοῦ πνεύματος ἐκάστης ἐπαρχίας. Οδὲ δημοκρατικὸς παράγων, δὲ ἐκπροσωπούμενος ὑπὸ τῶν νέων πολιτευομένων ἐκάστης ἐπαρχίας, μὴ εὑρίσκων ἔτι ἴκανὸν ἔδαφον ἀναπτύξεως, περιορίζεται εἰς τὸ νὰ πολεμῇ διὰ τῶν αὐτῶν ὅπλων, δημιουργῶν οὐχὶ κίνησιν ἰδεῶν, ἀλλὰ νέους προστατευτικοὺς κύκλους, καὶ διανοίγων οὕτως ἔαυτῷ ἀπλῶς καὶ μόνον νέας ἔρδους ἐν τῇ ὑφίσταμένη πολιτικῇ διληγαρχίᾳ.

Ο δργανισμὸς οὗτος εὗρεν εὐνοϊκὸν ἔδαφος συντηρήσεως καὶ ἀναπτύξεως ἐν τῷ συστήματι τῆς πολλαπλῆς ψήφου. Ο ἔχων ἀπαξ κεκτημέμενον διὰ τοῦ προστατευτικοῦ κύκλου ὁρισμένων τινὰ ἀριθμὸν ψήφων δύναται διαστέλλων τὴν δύναμιν ταύτην νὰ ἐπεκτείνῃ ἐφ' ἔτερους συναδέλφους, προσλαμβάνων συγχρόνως τὴν δύναμιν ἔκεινων. Ἡ δὲ ἐπαρχιακὴ συμμαχία ἐπιφέρει τεχνητὸν πολλαπλασιασμόν, δυνάμενον νὰ παραγάγῃ τὴν κατὰ τύπους πλειοψηφίαν, δι' ἣς δὲ ἐπαρχιακὸς παράγων προσλαμβάνει δύναμιν ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἔθνους πολιτικῇ κινήσει. Ἡ δευτέρα αὕτη δρᾶσις εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς συντήρησιν τῆς προστατευτικῆς δυνάμεως, ἢν ποδηλοῖ ἢ συγήνης παρ' ἡμῖν φράσις «ἐπαρχιακὰ συμφέροντα». Ἐπιτυγχάνεται δὲ διὰ τῆς συντάξεως τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ἀτινα εἰσὶ τρόπον τινὰ οἱ κοινοὶ θεματοφύλακες τῶν ἐπαρχιακῶν συμφερόντων ἐκάστου. Αἱ διαφωνίαι καὶ τὰ προγράμματα εἰσὶν ἀπλᾶ προσχήματα ἐπιβαλλόμενα ἐκ τῆς συνηθείας καὶ ἐκ τῆς μιμήσεως τῶν ἄλλων ἴσχυοντων συνταγματικῶν ἐθίμων.

Οὕτως ἔχειται τὸ φαινόμενον τῆς ἐν τῇ ἐκλογικῇ δρᾶσι συνεργασίας προσώπων, ἀτινα τὴν ἐπαύριον τῆς ἐκλογῆς θὰ συνάψωσι πρὸς ἄλληλα δεινὸν ἀγῶνα ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, καὶ ἡ αἰρνιδία μετατήδησις ὀλοκλήρων συντεγμένων διμάδων λαοῦ ἀπὸ τοῦ ἐνδός εἰς τὸν ἐτερον πολιτικὸν χρωματισμὸν ἀνευ ἄλλης αἰτίας ἡ τῆς μεταστάσεως τοῦ προστάτου ἀπὸ τῆς μιᾶς θέσεως εἰς τὴν ἄλλην ἐν τῇ συντάξει τῶν κοινοβουλευτικῶν κομμάτων. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ μικτοὶ συνδυασμοὶ ἔχουσι πολὺ βαθυτέρας τὰς ρέσας, παρ' ὅσον συνήθως νομίζεται, καὶ

οὐδαμῶς οἰλονίζονται ἐκ τῶν καθ' ἐκάστην ἐν τῷ τύπῳ ἀπαγγελλομένων σφοδρῶν φιλιππικῶν.

Ἐν τούτοις ἀπόπειρά τις προγράμματος γίνεται κατὰ τὴν παροῦσαν ἐκλογήν. Σύμπασα σχεδὸν ἡ ἀντιπολίτευσις, προεξαρχούσης ἰδίως τῆς ἴσχυοτέρας μερίδος, καταγγέλλει τὴν σύστασιν καὶ ὑπαρξιν τῆς ἡδη κυβερνήσεως, ὡς ἀντισυνταγματικήν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι προηλθεν ἐκ τῆς μειοψηφίας τῆς βουλῆς, καίτοι ὑποστηριχθεῖσα διὰ τῆς ψήφου τῆς πλειονότητος. Διαβλέπουσα δὲ ἐν τῷ τύπῳ κίνδυνον καταστρατηγήσεως τῶν θεμάτων, καλεῖ τὸν λαὸν δύος δώσης δι' οἵνοις δημοψηφίσματος τὴν αὐθεντικὴν ἐμμηνείαν εἰς τὸ γράμμα τοῦ Συντακτικοῦ νόμου.

Ἄληθῶς τὸ ἐρώτημα δὲν τίθεται ἀρκετά σαφῶς. Ἀποκρούνται ἄρα καὶ αὐταὶ αἱ συμμαχίαι τῶν κομμάτων πρὸς καταρτισμὸν μικτῶν κυβερνήσεων; Ἀποκρούνται καὶ αὐτὴ ἡ συντήρησις κυβερνήσεως πλειοψηφούσης διὰ τῆς συμπράξεως μικρῶν διμάδων μειοψηφίας; Ἡ πάντα μὲν ταῦτα θεωροῦνται σύμφωνα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτεύματος, καταδικάζεται δὲ μόνον ἡ κυβέρνησις, ἡ ἐξερχομένη ἐκ τῆς σχετικῶς μειοψηφούσης μερίδος καὶ ὑποστηριχθεῖση διὰ τῶν ψήφων τῆς σχετικῶς πλειοψηφούσης; Ἄν οὕτω τίθεται τὸ ἐρώτημα, νομίζομεν ὅτι καταντῷ λίαν μικρολόγον καὶ ἀνεπαρκὲς δύος διχάση τὸς ἰδέας τοῦ ἔθνους. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ πᾶσαν μεταβολὴν τῶν ἀριθμητικῶν δυνάμεων ἐν τῇ Βουλῇ πρέπει ν' ἀναλύεται καὶ ἀνατέμνεται ψυχολογικῶς ὃ ἐνδιάμετος λόγος ἐκάστης βουλευτικῆς ψήφου, πρᾶγμα ἐντελῶς ἀδύνατον. Κατ' ἀνάγκην ἄρα ἔδει νὰ καλῆται ἀμέσως δὲ λαός, δύος ἀποφανθῆ περὶ νέας κυβερνήσεως, ἀφοῦ δι' οἴνδιπτο λόγον δὲν δύναται πλέον νὰ τρέχῃ τὴν ἀρχὴν ἔκεινη, ἡτοις ὑπεδείχθη ἐμμέσως ἐκ τῶν καλπῶν. Καὶ τότε τὸ πολίτευμα ἥθελε μετατραπῆ ἀπὸ κοινοβουλευτικοῦ εἰς δημοκρατικόν, ὑποδεικνυομένης τῆς κυβερνήσεως ἀμέσως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὡς συμβαίνει περίπου ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ Συμπολιτείᾳ διὰ τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας. Ἀλλ' οὔτε τὸ πνεῦμα τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος εἶναι τοιοῦτον, οὔτε τὴν σημαίαν αὐτὴν ἀπύσσει ἐμφανῶς τὸ πολεμικὸν πρόγραμμα τῶν

διαβλεπόντων ἐν τῇ πολιτικῇ δρᾶσει τοῦ τελευταίου ἔτους καταστρατήγησιν τῶν θεμάτων.

Ἡ διαφωνία, καίτοι μὴ ἐπαρκῶς ἔξαγελλομένη, ἔγκειται πράγματι ἀλλαχοῦ. Ἐκεῖνο, δπερ κυρίως ἀποκρούνται, εἶναι ἡ πρωτοβουλία τοῦ βασιλικοῦ παράγοντος ἐν τῷ καταρτισμῷ τῶν κυβερνήσεων καὶ ἡ ὑποτιθεμένη ἐπικράτησις τῶν σκέψεων καὶ ἰδεῶν τοῦ ἀνευθύνου ἀρχοντος ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ πενθύμου ἐνασκήσει τῆς κυβερνητικῆς ἔξουσίας. Ζητεῖται ἄρα δὲ περιορισμὸς τῆς ὑπευθύνου ἀρχῆς εἰς ἐντελῶς τυπικὴν δρᾶσιν καὶ ἡ καθιέρωσις τοῦ ἀρχάτου κοινοβουλευτισμοῦ; Ἄν οὕτως ἔχῃ, νομίζομεν ὅτι ἔδει νὰ διατυπωθῇ σαφῶς καὶ παροησίᾳ τὸ πρός τὸν λαὸν ἐρώτημα, δύος ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ λάβῃ πράγματι τὴν σημασίαν τοῦ δημοψηφίσματος. Ἄλλα σήμερον καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ δὲ λαὸς ὑπὲρ τῶν θεμάτων, χωρὶς νὰ γινώσκῃ ἐπαρκῶς ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον, ἐφ' οὗ μέλλει νὰ δώσῃ τὴν ἐρμηνείαν. Συνεπῶς ἡ προσδοκωμένη ἀπάντησις ἔσται ἐντελῶς ἐστερημένη σημασίας. Τούναντίον μία τῶν μερίδων τῆς κατὰ τὸ φαινόμενον συμμαχούσης ἀντιπολίτευσεως, ἔξεφρασε διὰ στόματος τοῦ ἀρχηγοῦ ἀντῆς ἐντελῶς ἀντίθετον ἰδέαν, ζητοῦσα ἀκριβῶς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἀνευθύνου ἀρχοντος πρός διαρκῆ ἐξέλεγξιν καὶ ἐποπτείαν τῶν κυβερνητικῶν πράξεων καὶ ἐν τῷ συστήματι τούτῳ καὶ μόνῳ διαβλέπει τὴν πολιτικὴν βελτίωσιν.

Εἶναι ἀντικείμενον μαρταρίας μέλέτης ἡ ἔξετασις τῆς μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ ἔθνους ἐπιδράσεως τοῦ ἀρχάτου κοινοβουλευτισμοῦ, καὶ ὡς ἐνησκείτο κατὰ τὰ πρῶτα ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου Συντάγματος, καὶ ὡς ἐνησκήθη κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν. Φρονοῦμεν δύμας ὅτι κατ' ἀρχὴν τὸ ἔθνος δὲν ἔχει ἀφορμήν νὰ είναι εὐχαριστημένον ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων. Καὶ ἀν ἐλαμβάνετο ἐμφανῶς ὡς πολιτικὸν πρόγραμμα ἡ σημαία αὐτῆς, ἀμφιβάλλομεν ἀν δὲ λαὸς ἥθελε τὴν ἀκολουθήσην.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνάμενομεν ἀπλῶς νὰ ἰδωμεν ποῖον ἔσται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συμπράξεως τῶν ἐπαρχιακῶν παραγόντων, τῶν ἀποτελούντων τὴν πολιτικὴν διληγαρχίαν, ἡτοις θὰ διανεμηθῇ καὶ πάλιν τὰς κοινοβουλευτικὰς ἔδρας.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ο ΔΛΙ αι ἑλληνικαὶ ἐκλογαὶ εἶχον τοὺς ἀγνώστους ποιητάς των. Ὁ ποιητὴς Λαὸς πηγαίνων πρὸς τὴν κάλπην χρειάζεται κατὶ περισσότερον τῆς κλαπαδόρας καὶ τῆς ζητωκραυγῆς, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τοῦ στίχου. Καὶ μέσα εἰς τὴν μέθην τῶν διαδηλώσεων γεννῶνται καὶ σβύνουν, ἀφότου δέρνεται ἡ Ἑλλὰς μὲ τὰς ἐκλογάς, οἱ ἐκλογικοὶ στίχοι, ἐφήμεροι, τέκνα τῆς μέθης πνιγόμενοι ὑπὸ τὰς δόπλας τῶν ἄπω πού ἐφορμοῦν κατὰ τῆς διαδηλώσεως, ἐπανερχόμενοι ἔπειτα, ἡ λησμονούμενοι διὰ παντός, μαζὶ μὲ ἐκείνους τοὺς δοπίους ἔξυμνησαν. Ἐχουν δόλοι τὴν λιτότητα τῆς λαϊκῆς ἀντιλήψεως. Αὐτοὶ ἐδῶ εἴνε γεμάτοι χαιρότητα, ἐκεῖνοι θούροι δόδηγοντες τὰ πλήθη εἰς σπαραγμόν, οἱ ἄλλοι εἰδωνεία μὲ αἰχμὴν βελόνης. Δὲν ἐπεχείρησε κανεὶς ἀκόμη ἔργον συλλέκτου διὰ τὴν ἴστορίαν τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκλογικῆς ποιῆσεως. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πολιτικῶν στίχων τοῦ Σούτου καὶ τοῦ Ὁρφανίδου μέχρι σήμερον, εἰς τὸ διάμεσον τῶν ἐτῶν αὐτῶν, δόποι ή Πολιτικὴ ἔγινεν ἔνας δόρος περιλαμβάνων μαζὶ τὴν ἔξωτερηκὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν πολιτικὴν τοῦ δημάρχου Παρακαμπούλων, δόποι ἐβίησαν τὰ πλήθη ἀναταρασσόμενα ἀπὸ τὸ μεθῦσι τῶν ψήφων, δόποι αἱ ἐκλογαὶ ἥσαν πόλεμος μὲ στρατιωτικὴν τέχνην καὶ μὲ διπλωματίαν, εἰς δόλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἀναφαίνονται πάντοτε τὰ δύο εἶδη, ἡ τὸ ἔνα εἶδος, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκλογικῆς ποιῆσεως. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔγινε καὶ ἔνας πόλεμος πρὸς τὴν Τουρκίαν. Ἔγειναν τόσοι στίχοι καὶ εἰς αὐτόν, λαϊκοὶ στίχοι, ἀναπτηδήσαντες ἀπὸ τοὺς χοροὺς τῶν ἐπιστράτων ἐπάνω εἰς τὴν Θεσσαλίαν, κλείοντες τὴν μέθην τῆς ἐλπίδος καὶ τὴν λύσσαν τοῦ ἀλγούς. Θὰ ἡτο περίεργον πρᾶγμα μίᾳ συλλογῇ. Διότι καὶ ἡ πολεμικὴ αὐτὴ ποίησις εἶχε στοιχεῖα πολιτικῆς ἀντιλήψεως τοῦ λαοῦ. Ἄλλα δὲν ὑπῆρχε συλλέκτης οὔτε εἰς τὴν πρώτην οὔτε εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν. Καὶ τὸ μόνον λαϊκὸν ποίημα ποῦ ἔμεινεν ἀπὸ τὸν πόλεμον ἦτο ἐκεῖνο τοῦ Νικολοῦ, ἐνὸς τρελλοῦ δόποιος παρέδωκεν εἰς τὴν αἰωνιότητα

τοὺς τέσσαρας ἐκείνους στίχους του διὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ ναυτικοῦ.

'Ἐπῆγα καὶ εἰς τὴν Στυλίδα
καὶ ἀραγμένα ἐκεῖ εἶδα
τὰ τρία μας τὰ θωρηκτά,
περιπτὰ πᾶν κι' αὐτά!

"Οσον διὰ τὴν ποίησιν τῶν ἐκλογῶν, ἡμεῖς οἱ νεώτεροι τοῦλάχιστον τὴν ἡκούσαμεν ἀρκετά ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Μίαν φορὰν ὑπῆρχον ποιηταὶ ποῦ ἔφαλλον τὸ κόμμα δπως καὶ μίαν Μαρίαν. Ἐνθυμοῦμαι πρὸς δώδεκα ἐτῶν τὸν Κόκκον τὸν μακαρίτην, ἔνα ποιητὴν ποῦ εἶχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δέσιν εἰς τὴν φιλολογίαν, νὰ βροντοφωνῇ ἔνα μακρότατον ποίημα ὑπὲρ τοῦ Τρικούπη ἀπὸ πανύψηλον μπαλκόνι τῆς πλατείας Συντάγματος πρὸς τὴν χυνομένην κάτω θάλασσαν τῆς τρικούπικῆς διαδηλώσεως. Πῶς ἥσαν τόσον διαφορετικὰ τὰ πράγματα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην; Ἰσως διότι οἱ ποιηταὶ ἔγραφον στίχους δι' ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, ίσως διότι οἱ πολιτικοὶ ἥσαν ἀπειρως ἔξωρας μένοι ἀπὸ τὴν λαϊκὴν λατρείαν καὶ ἐφαίνοντο τιτᾶνες. Τὸ βέβαιον εἴνε διτὶ τῶρα κατ' οὐδένα λόγον δὲν θὰ εὑρεθῇ ποιητὴς δεχόμενος νὰ ἔξυμνισῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς πλειονοψιφρίας ἢ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀφίνεται δὲ τὸ ἔργον αὐτὸ μόνον εἰς τὸν λαόν, δό δοποῖος τὸ ἐκτελεῖ ὅχι καὶ μὲ πολλὴν προδυμίαν. Ἐνα καὶ τὸ ἴδιον δίστιχον χρησιμεύει πολλάκις εἰς δύο ἐκλογάς. Μερικὰ παλαιὰ ἐπανέρχονται καὶ κάμνουν πάλιν τὸν γῦρον των, ἐντελῶς ξεπλυμένα. Ἄλλα γενικῶς τὸ κόμμα ἔχασε τὴν ποίησιν του, δὲν ἔξυμνειται πλέον. Ἡ ἐκλογικὴ ποίησις εἴνε τοπική. Ἐξυμνοῦνται ἡ κοροϊδεύονται μόνον τὰ ἄτομα εἰς τὰς ἐπαρχίας, μόνον μερικοὶ ὑποψήφιοι συνδυασμῶν.

Τὴν ἐπαθεῖς καὶ πάλι
καὶ Γιώργη σεβνταλῆ,
ἀπόξω θὰ χαζεύῃς
τὴν όμορφη Βουλή.

Αὐτοὶ εἴνε ἐφετεινοὶ στίχοι εἰς κάποιαν ἐπαρχίαν τῆς Στερεάς. Ἐνῷ διὰ τὸν κ. Στριφτό-

μπολαν λόγου χάριν, τὸν μεγαλοπρεπέστερον τῶν φουστανελλοφόρων τῆς Ἑλλάδος, τὸν συνδὸν τοῦ Ὅθωνος εἰς τὴν ἔξορίαν του, σήμερον δὲ ὑποψήφιον βουλευτὴν Πατρῶν, διατηρεῖται ἀκόμη τὸ παλαιὸν τετράστιχον.

Τὸ λένε τὰ πουλάκια
κάτω στὰ ρέματα
πᾶς θάβγ' ἡ φουστανέλλα
δὲν εἶνε φέματα.

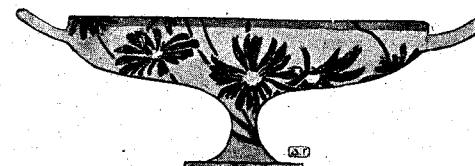
Υπάρχουν μερικὰ ποῦ ὑπενθυμίζουν τὴν βροντὴν τῶν πιστολισμῶν, τὸν Ὀμηρικὸν γδούπον βαρέων σωμάτων πιπτόντων ὑπὸ τὰς ἐκλογικὰς σημαίας.

Κυβέρνησι δική μας
καὶ χωροφυλακή
Κόπιασε νὰ ψηφίσης
βρὲ Πατακᾶ ντα!

Ἄλλα τὰ σημερινὰ ποῦ βγαίνουν εἰς τὰς ἐπαρχίας εἴνε ἀραιά, ἔειθυμασμένα, ὑμνοῦντα ἔνα ἔμπορον λόγου χάριν ἡ ἔνα δικηγόρον, δό δοποῖος εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀπασχολήσῃ τὴν δημοτικὴν Μοῦσαν διότι ἔγινεν ὑποψήφιος. Κανὲν τραγοῦδι πλέον δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ κόμμα ἢ εἰς κάποιαν πανελλήνιον πολιτικήν. Ἐφυγαν τὰ παλαιὰ δξύτατα, μαχητικά, φιλοσοφικά, ποιητικά, Πινδαρικά ἐνίστε μέσα εἰς

τὴν μεστὴν συντομίαν των τραγούδια τῶν ἐκλογῶν. Ἡτο τότε ἡ ἐποχὴ ποῦ τὸ ἐκλογικὸν πλῆθος εἶχε τὴν δρμὴν τῆς θυέλλης, μία ἐντελῶς ὅλη ἐποχὴ ποῦ αἱ ἐκλογαὶ μὲ τοὺς ἥρωάς των Ἡξιζον ἔνα ἐπικὸν ποιητήν. Δὲν θέλω νὰ εἴπω ὅτι σήμερον ὁ Ρωμῆος ἐπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὰς ἐκλογάς. Αὐταὶ εἶνε πάντοτε ἡ ψυχὴ του, τὸ εἶνε του, δὲ ἐθνισμός του. Μόνον ἡ ἐπιφάνεια ἔχει ἀλλάξει. Ἄλλα τὸ βάθος εἶνε πάντοτε μανία διὰ τὰς ψήφους, ποῦ δὲν ἔχει φεῦ! δὲν ἔχει θεραπείαν. Ἀστειότατον εἶνε τὸ γραφόμενον κάποτε διτὶ οἱ ἔξω Ἑλληνες τὰ βλέπουν αὐτὰ μετὰ λύτης. Ὁλη ἡ Ἑλλὰς μαίνεται ἀπὸ τὴν αὐτὴν τρέλλαν. Ἐνα γαληνιώτατον ἑλληνικὸν νησί, ἡ Σάμος, δέονται καὶ αὐτὴ περισσότερον λαος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὰς ἴδιας τῆς ἐκλογάς. Αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες τοῦ ἔξωτεροικοῦ ἀλληλοσκοτώντωνται διὰ τὸν ἔνα ἡ διὰ τὸν ἄλλον Μητροπολίτην. Ἀρρώστια ὅλης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς! Εἶδα τελευταίως γράμμα "Ἐλληνος ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν πρὸς ἔνα συγγενῆ του ἐδῶ, "Ἐλληνος ἐγκατεστημένου ἐκεῖ πρὸ 15 ἑτῶν, πλουτίσαντος, εὐτυχισμένου. Καὶ τὸ γράμμα κατέληγε μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις: «Γράψε μου πῶς κατηγορίσθη δ συνδυασμὸς τῆς ἐπαρχίας».

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

N. ΛΕΚΑΤΣΑΣ

ΜΑΣ ἀπέχαιρετισε τελευταίαν φοράν, ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου ὡς Ἀμλετ, καὶ ἀπέρχεται κατ’ αὐτάς, — τὸ ἐλπίζει ἀκόμη τούλαχιστον, — εἰς Ἀμερικήν. διὰ νὰ ἐπιδεῖξῃ τὴν τέχνην του καὶ ... νὰ ἔξασφαλίσῃ τὰ πρός τὸ ζῆν.

Ἡ τελευταία αὐτῆς ἐμφάνισις, τοῦ Λεκατσᾶ, ὁ δόποιος, μολονότι ἀνώτερος — καὶ τοσὶς ἀκριβῶς διὰ τοῦτο, — δύλων τῶν Ἑλλήνων ἡθοτοιῶν, δὲν ἡμιτρέσει νὰ εὔη θέσον καὶ πόρον ζωῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀναγκάζεται ἀπελπις, ἀπογοητευμένος διὰ τὴν διάφευσιν τοῦ ὄραιοτέρου του καλλιτεχνικοῦ καὶ πατριωτικοῦ διέριουν, νὰ ἐκπατρισθῇ καὶ νὰ ζητήσῃ τύχην ταῦτα δάφνας ἀλλοῦ, ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς ἡ σχέδον τραγική, ἐπροκάλεσε καὶ πάλιν κάποιον ἀνωρελῆ θύρωβον περὶ τὸ δονιμά του, καὶ διὰ μίαν ἡμέραν τὸν ἔκαμεν ἥρωα τῆς ἡμέρας.

Καὶ τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς περιστάσεως, ἡ δοπία εἴπερεται νὰ εἴνει πολὺ διαφορετική, δράττονται τὰ «Πλαναθήναια», διὰ νὰ παρουσιάσουν τὴν φυσιογνωμίαν του εἰς ὅσους δὲν ἡττήχησαν νὰ γνωρίσουν τὴν μεγάλην αὐτὴν καλλιτεχνικήν φυσιογνωμίαν.

«Οταν πρωτοήλθεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου παιδιόθεν ἀνετράφη ὁ Λεκατσᾶς ἐκίνησεν ἔξι ἀρχῆς τὴν δυσπιστίαν διὰ τοῦ ἔξωτεροκοῦ του. Κανεῖς, βλέπων τὸν ἀνθρωπάκον ἐκεῖνον, πρὸν τὸν ἵδη ἐπὶ σκηνῆς δὲν θὰ ἐπίστευεν ὅτι εἴνει ἡθοποιός, καὶ μάλιστα ἐρμηνευτής του Σαλέπη.

μάτι δὲν παρουσίαζε διόλου τὸν καθιερωμένον τύπον τοῦ «καλλιτέχνου», πρότυπον κομψόν τοῦ ὅποιον ἦτο τότε ὁ Διονύσος Ταρουλάρης. Οὔτε μακρῷ κυματίζουσα κόμη, οὔτε ὄφθαλμοι ὀνειρώδεις καὶ περιπαθεῖς, οὔτε λαμπρότης σνειμίζων, οὔτε πλατύγυρος πτύλος, οὔτε μανδύας πολύπτυχος, οὔτε μελαγχολικὸν ὑφος καὶ οεμβώδες οὔτε φωνὴ μελιτώδης, καὶ ὑποτρέμουσα... Ἔβλετες ἔνα ἀπλούστατον καὶ ὀφελεστότατον ἄνθρωπον, — τὸν ἵδιον δὰ πού βλέπεις καὶ σήμερον, — μὲ σεμνῆν καὶ ἀνεπιδεικτὸν ἐνδυμασίαν ἀστυκάταν, βραχύσωμον μᾶλλον καὶ ἰσχνόν, μὲ μικρὸν μύστακα, μὲ φωνὴν ἔροινον, μὲ προφοράν ἔνικουσαν καὶ μὲ τρόπον ἀπερίτους. Μόνον ἡ χειραψία του ὅταν δὲν εἴχεις ἐνώπιον σὸν ἄνθρωπον νευρικῆς ἴδιοσυγκρασίας. Ἄλλη ἡ φυσιογνωμία του ἐκ πρωτης ὄψεως, δὲν σου ἔλεγε τίποτε. Νομίζω ὅτι ἡ μία παρειά εἶνε ἐσκαμμένη βαθύτερον τῆς ἄλλης, καὶ αὐτὸ προσδίδει κάτι τὸ ἀσύμμετρον εἰς τὸ μακρὸν καὶ ἀσκητικὸν πρόσωπον τοῦ Λεκατσᾶ. Οἱ ὄφθαλμοι του ἀψυχοὶ συνήθως, σπινθηροβολοῦν μόνον εἰς τὰς σπανίας στιγμάς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Τελος πάντων, ἡμιποροῦσες νὰ τὸν ἐκλαβῆς ὡς ἐμπορομεσίτην, ὡς διδάσκαλον, ὡς ἐπαρχον, ἀλλὰ ποτὲ ὡς καλλιτέχνην.

Οποία μεταμόφωσις ὅμως ἐπὶ τῆς σκηνῆς! Τὸ σῶμα ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τὸσον ἐπιμελῶς κρύπτει τὰ χαρίσματά του. ὅταν φορῇ πολιτικά, γίνεται ἄλλο ἐξ ἄλλου ὡς μαγείας, ὅπο τὰ ἐνδύματα τῆς τέχνης του. «Ἐνας δόρατος κόθορνος τὸν μεγαλύνει. Διαφρετικὰ στέκεται, διαφρετικά χειρονομεῖ, διαφρετικά περιτατεῖ. Ἐχεις ὅλην ἐκείνην τὴν εὐκινησίαν τοῦ φύσει δεξιού ἀλλὰ καὶ τελείως γυμνασμένου ἡθοποιοῦ. Καὶ ἡ φυσιογνωμία ἐπίσης. Μὲ τὴν μεγαλειόδεν εὐκολίαν ἀποτυπώνουν ἐτ’ αὐτῆς τὰς ἐκρηκτικὲς των τὰ πλέον ἀντίθετα αἰσθήματα. Τὸ παιγνίδι τῶν μιῶν τοῦ προσώπου ἐκείνου είνε καταπληκτικὸν ἀληθῶς. Καὶ οἱ ὄφθαλμοι, οἱ σπανίως σπινθηροβολοῦντες, τόρα ἀστράπτουν, ἀνάπτουν, ἔξακοντίζουν φλόγας. Ἡ φωνὴ διατρέπει τὸν ἔροινος πάντοτε, ἀλλὰ πῶς μετατηρῇ ἀπὸ τούν εἰς τὸν, καὶ πῶς κάμπτεται, καὶ πῶς χρωματίζει, καὶ πῶς βροντᾷ, καὶ πῶς ἐκπνέει! Υπόκροις καθ’ ὅλην τὴν καλλιτεχνικὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Μία ὑπόκρισις θαυμαστή, τελεία, ἀνθρώπου ἔχοντος θεόθεν τὸ δῶρον καὶ κρατύνοντος αὐτὸ δι ἐπιμόνου ἀσήσεως καὶ μεγάλης μελέτης.

Καὶ ὁ Λεκατσᾶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἶνε πραγματικὴ ἀπόλαυσις, — μία ἀπόλαυσις ὅμοιαν τῆς δοπίας κανεὶς ἔλλην ἡθοποιὸς δέν μας ἔδωσεν ἔως τόρα. Τὸ δημογοῦν δὲοὶ δύο εἰδῶν τὸν Λεκατσᾶν ὡς Ἀμλετ, ὡς Μάκβεθ, ὡς Σάύλων καὶ ὡς Ρισελιέ, δὲοὶ δοσοὶ ἡμιθάνησαν τὴν φροκίασιν τῆς ἐπερόχου τοῦ ὑποκίσεως.

Καὶ σημειώσατε, διτὶ αἱ παραστάσεις τοῦ Λεκατσᾶ δὲν ἤσαν ποτὲ πρότυπα ἀρμονίας καὶ εὐπρεπείας. Ὁ σκηνικὸς διάκοσμος πάντοτε λιτός καὶ στοιχειώδης πέρεις του οἱ ἡθοποιοὶ ἀτεχνοὶ καὶ ἀγύμναστοι. Ἀλλὰ ἥρξει μόνη ἡ ἐμφάνισις του Λεκατσᾶς διὰ νὰ γειτεῖ ὅλα τὰ κενά, καὶ νὰ κατασυγάγῃ τὴν ἀθυμίαν του ἀκροατηρίου, καὶ νὰ μεταδίῃ τὴν συγκίνησιν, καὶ νὰ σε κάμην νὰ παραβλέψῃς τὰ πάντα καὶ νὰ βλέψῃς μόνον αὐτόν, — τὸν ἔξοχον καλλιτέχνην.

Ο Λεκατσᾶς είχε διδασκάλους τοὺς μεγάλους «Ἀγγλούς ἡθοποιούς». Ή τέχνη του εἶνε ἀγγλική, ὅπως ἦτο καὶ ἡ γλώσσα του καὶ ἡ προφορά του ὅταν κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ νομίζω ὅτι μιμεῖται τὸν Ἱστίγιον. Τουλάχιστον αἱ εἰκόνες του «Ἀγγλοῦ καλλιτέχνου» εἰς διαφόρους ρόλους, ὅσας ἔτυχε νὰ ἴδω, μοῦνον θεόθεν τὰς εἰκόνας, τὰς δοπίους μοῦ παρουσίασεν ἀπὸ σκηνῆς ὁ Λεκατσᾶς.

Ὦ ἀνθρώπος, ὁ Λεκατσᾶς ἀγνεῖει εἰς τὴν χορείαν τῶν λεγομένων ἐδῶ ἀσύμμιθάστων. Εἶνε ἀπότομος, εἶνε εὐλικηνής, λέγει τὴν γνώμην τοῦ ὁρθοῦ κοφτά. Τὸ προτέρημα τοῦτο, συνδυαζόμενον μὲ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο προτέρημα, διὰ τοῦ ὅποιον ἐπισκέψεις τοὺς συναδέλφους του καὶ κινεῖ πάντοτε τὸν φθόνον καὶ τὸν φόβον, εἶνε καὶ ἡ αἵτια τῆς κοινωνίκης του ἀποτυχίας. Συνώμωσαν σιωπῆλάς δοῦλαι αἱ μετριότητες ἐναντίον του καὶ τὸν ἀπέκλεισαν ἀπὸ παντοῦ. Τὸ κοινόν μας ἔξ ἄλλου δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θέσην νὰ ἐπιβράλῃ τὴν θελήσιν του εἰς τοὺς στερούντας αὐτὸ διπλαρχίας τῶν ἀγαθῶν καὶ διηγήματα καὶ διηγήματα εἰπόντας ποιήματα καὶ διηγήματα ποιητῶν τοῦ Σεϊμάν καὶ Ἀτζάμ. εἶνε ἀνεγνωρισμένοι ὡς οἱ ἄξιοι ἀπόγονοι καὶ διάδοχοι τοῦ Γκανούτα καὶ Σεϊμάν, τῶν ἔθνων ποιητῶν μας. Ο Ατζάμ ἔχει γράψει μακρὸν ποίημα περὶ τῶν ἔλληνικῶν ἀγώνων τοῦ 1821. Ο Σεϊμάν, φυλακισμένος ἦδη εἰς Τρατεζούντα, ἔχει γράψει θαυμάσιον ποίημα εἰς τὸ ὅποιον ἀπαλλάξεις φιλολογίας. Περὶ τὸν Φεβρουάριον θὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Αθήνας ὁ Γερέρο. Χαμίν, ἀντιπρόεδρος τοῦ ἀρμενικοῦ κομιτάτου, διὰ νὰ κάμη διάλεξειν περὶ τοῦ ξητήματος τούτου. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πρόπειρει να ἐκδοθῇ καὶ ὁ τόμος τῶν ὀφενενικῶν δημητάτων, μεταφραζόμενος κατὰ προτίμησην ἀπὸ τὸ πρωτότυπον ἢ ἐν ἀνάγκῃ ἐκ τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως. Ο γαλλικός τόμος εἶναι ὑπὲρ τὰ πιεστήρια.

Ο τόμος οὗτος περιέχει ποιήματα καὶ διηγήματα ἐπτά νέων συγγραφέων, μεταξὺ τῶν ὅποιων τοῦ ποιητή τοῦ Σεϊμάν καὶ Ἀτζάμ εἶνε ἀνεγνωρισμένοι ὡς οἱ ἄξιοι ἀπόγονοι καὶ διάδοχοι τοῦ Γκανούτα καὶ Σεϊμάν, τῶν ἔθνων ποιητῶν μας. Ο Ατζάμ ἔχει γράψει μακρὸν ποίημα περὶ τῶν ἔλληνικῶν ἀγώνων τοῦ 1821. Ο Σεϊμάν, φυλακισμένος ἦδη εἰς Τρατεζούντα, θανατήσεις δώδεκα μεγάλους ἀνδρας τῆς Αρμενίας, ἥρωας καὶ ποιητᾶς.

Ο Χαμιδήν ἔχει ἀπὸ ἐτῶν εἰς Παρισίους, γνωστὸς ὑπὸ τὸ φυεδώνυμον Georges Vertereil. Ήτος τὸν τόμον τούτου ὑπόδεχει θαυμασία περιγραφὴ τοῦ Καρδούν ἀπὸ τὸν γνωστὸν λόγιον Τίγκραν Γεργκάτ, γνωστὸν καὶ ἀγαπητὸν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

IΣΤΟΡΙΑ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ : «ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ». Εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ Βυζαντινοῦ Δελτίου τοῦ Μονάχου, ὁ γνωστὸς Βυζαντιολόγος πατήρ Σωφρόνιος Πετρίδης ἔχει τοῦ τάγματος τῶν λύγουστινων, μᾶς δίδει πληροφορίας τινάς περὶ τοῦ Ρωμανοῦ Μελωδοῦ.

Αἱ δομές του Καρδινάλιος Πίτρα εἶνται τὸ ἔργον τοῦ πρόγυπτος αὐτῆς τῶν μελωδῶν, ὀλόκληρος φιλολογίας ἐγράφη περὶ αὐτῶν καὶ παντοῦ ἡ κριτικὴ σύσσωμος τὸ ἔθνυμασε. Μόλις ταῦτα μέχρι τῆς σημερινῆς δὲν ὠρισθῇ εἰς ποίαν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἔχησε καὶ ἥκμασεν τὸ Ρωμανόν. Ος ἐκ τούτου δὲ λείπονται πολλοὶ ποιητοί τοῦ Ρωμανοῦ ζωής τοῦ προτερούντος τοῦ Σεϊμάνου τοῦ Πετρίδη. Εύτυχης ἔχει η δομή του ποιητοῦ. Εύτυχης ἔχει η δομή του ποιητοῦ τοῦ Σεϊμάνου ἡ ἀρχή του ζωῆς τοῦ Ρωμανοῦ. Αναφέρεται εἰς τὸν Σεϊμάνον ἀπόγονον τοῦ Ρωμανοῦ οὐδαμότερον αἴσιον ποιητήν τοῦ Βυζαντινοῦ ήμεροδιοντος καὶ ἔστρατεται τὴν Ιηνίαν Οκτωβρίου. Εκ τῶν ὄμονων δὲ αὐτῶν πρός τὸν Αγίον πληροφορίανεθα καὶ τινὰ περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ εργού τοῦ ποιητοῦ.

Ο πατήρ Σωφρόνιος δημοσιεύει ἀνέκδοτον ιερουργίαν ἐκ τοῦ πατριωτικοῦ Κάδικος τῶν Ιεροσολύμων τοῦ Αγίου Σάββα αἴσιον ποιητήν εἰς τὸν Αγίον Ανανίαν καὶ Αγίον Ρωμανόν. Τὸ κυριότερον μέρος τῆς τερψιδού τοῦ Αγίου Ρωμανοῦ εἶναι τὸ άριθμός της εἰς τὸν οὐρανόν, τὸν θεοφάνην τὸν ἀποθανόντα κατὰ τὸ 846 ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θύρων τῆς Νικαίας. Ο Θεοφάνης εἶς τὴν ἀρχὴν ἐπικαλεῖται τὴν ἐπιφοίην τοῦ Αγίου Πινεύματος διὰ νὰ φάλη τὸν ἔπαινον του, καὶ ἀκολούθως ὑμνεῖ ἐνθουσιασμός τὸν Ρωμανόν. Διὰ νὰ δοξάσῃ δὲ καλλίτερον τὸν προκάτοχόν του, ἀπολογεῖται αὐτὸν εἰς τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον του. Μᾶς λέγει ὅτι ἐκ τῆς πατριδοῦ ἐπικαλεῖται τὴν νεωτέραν ἀρμενικὴν φιλολογίαν εἰς τὴν Εύρωπην, ἡ δοπία εἴναι ἐνεκαγνοῖται τῶν ἔργων τούτων δὲν ἔχει τὴν δέουσαν ἐκτίμησιν. Διὸ τὸν λόγον τούτον θὰ ἴδωμον εἰς τὴν Εύρωπην τρία ἀρμενικὰ περιοδικά, μὲ μεταφράσεις ἔργων τῆς ἀρμενικῆς φιλολογίας καὶ διὰ δημοσιευμής εἰς ὅλα τὰς εὑρωπαϊκὰς γλώσσας τόμος, περιέχων τὰ ἔκλεκτότερα ποιήματα καὶ διηγήματα νεωτέρων ἀρμενικών συγγραφέων.

«Πλὴν τούτου τρεῖς ἀρμενικοὶ λόγιοι θὰ παραβλέψουν τὴν Εύρωπην, κάμινοντες διαλέξεις περὶ τῆς ἀρ-

Κατά τὰς ἐνεργουμένας ἐν Μεγαλοπόλει ὑπὸ τοῦ κ. Σκούφου παλαιοτολογικᾶς ἀνασκαφᾶς ἀνευρέθησαν διάφοροι σκελετοί, μεταξὺ τῶν δύοιν ταῖς διάλογοις σκελετὸς ἐλέφαντος, μὲν γιγαντῶδεις καν- λιόδοντας.

"Ηρχισε λειτουργοῦν ἐν Μπέλιτς, πλησίον τοῦ Βερολίνου, νέον νοσοκομεῖον τῶν φθισικῶν, τὸ μέγιστον ἵως τοῦ κόσμου, προσωρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς ἔργατικὰς τάξεις, δυνάμενον δὲ γὰρ περιλάβῃ 600 ἀσθενεῖς. Τὸ οἰκοδομήματα περιβάλλοντα τὸν ἐκτε- ταμένον πευκώνων καὶ ἡ θεραπεία θὰ γίνεται διὰ τῆς εἰς τὸ ὄπισθιον διαμονῆς. Τὸ νοσοκομεῖον ἐστοίχισεν ἐννέα ἑκατομμύρια μάρκα.

Ἐνεργῶντὴ τὸ σχέδιον τῆς κατασκευῆς τοῦ πάρκου τοῦ πεδίου τοῦ Ἀρεως, τὸ διοικοῦν θὰ ἔχῃ ἐκτασιν 4000 στρεμμάτων. Ἡ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων θὰ περι- λαμβάνεται ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ πάρκου.

Εἰς Βερολίνον ἡ Σάρα Βερνάρδ ἐπροκάλεσε διὰ τῆς τέχνης της τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν Γερμανῶν. 350 πο- λίται τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης ἔδωσαν γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς καλλιτέχνιδος.

Ἐν "Αμφὶ τῆς Ἀραβίας σώζεται πύργος κτισθεὶς πρὸ Χριστοῦ. Ἀπὸ χιλίων τριακοσίων ἑπτῶν εἶναι ἔρη- μος, ἀλλ ἐσχάτως ἔξερενηθεὶς ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ἀπεκάλυψεν ἀρχαιολο- γικὰ εὑρήματα ἀνεκτικήτου ἀξίας.

"Ηνοιέσε ἡ "Ἐκθεσις τοῦ Δημαρχείου εἰς τὴν μεγά- λην αἴθουσαν τῶν ἑορτῶν. Οἱ Βασιλεῖς ἡγόρασαν ἀρ- κετὰ ἔργα. Προσεχῶς θὰ γράψωμεν μὴ ἐπαρκοῦντος τοῦ χρόνου.

NEA BIBLIA

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ ὑπὸ Ιωσήφ Στρυγκόφσκη. Συμ- βολὰς εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς ἀρχαιοτέρας χριστιανικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι κατὰ μετάφρασιν Σπυρ. Π. Λάμ- πρου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΜΑΚΩΛΕΪ ἴστορία τῆς Ἀγγλίας κατὰ μετάφρασιν Εμ. Ροΐδουν. Τόμος ἕκτος, τεῦχος πρῶτον. Βιβλιο- θήκη Μαρασλή τεῦχ. 183]. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΠΙΠΛΙΚΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ὑπὸ Ιωάννου Χρηστο- φῆ ἀποστράτου ἐπιμελητοῦ ἐν Ἡπείρῳ κατὰ τὸν πό- λεμον τοῦ 1897. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελ- λαρίου 1902.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ἐκδιδούμενη ὑπὸ τῆς ἐν Αθήναις ἀρχαιολογικῆς ἑταίρειας. Περιόδος τρίτη, τεῦχος πρῶτον καὶ δεύτερον. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ Κ. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥ- ΤΙΚΗ ΜΑΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ὑπὸ Φώτη Δ. Φωτιάδη (Αθήνα 1902 τυπόρ. Εστίας σχ. 16ον σελ. 405 δρ. 4).

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΣ μεταφρασθεὶς ἐμμέτωπος ὑπὸ Κωνστ. Λαναρδᾶ ἱατροῦ, ἀριστούχου τῆς ἱατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων. Ἐκδοσις Βα ἐν Οδησσῷ 1900.

ΠΟΝΤΙΑΣ ΑΥΡΑ συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων τοῦ μεταφραστοῦ, συνεκδοθεῖσα μετά τοῦ Ἰππολύτου· εὐ- δίσκεται ἐν τοῖς καταστήμασιν Α. Κωνσταντινίδη διὰ τὴν Ελλάδα δρ. 2 ½. Ἐξωτερ. φρ. 2 ½.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ 1878-1901 ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ. ὑπὸ Κ. Π. Σπανούδη Κωνσταντινούπολις 1902 τυπο- γραφείον ἀδελφῶν Γεράρδη σχ. 16ον σελ. 405, φρ. 3.—Τὸ βιβλίον τοῦτο περιλαμβάνει χρονογραφικῶς καὶ συντόμως τὰ τῆς πρώτης πατριαρχείας Ἱωακείμ τοῦ Γ., τὰ τῆς ἀποχωρήσεως, ἐπανόδου καὶ ἐγκαθι- δρύσεώς του τὰ τῆς δωδεκατοῦς διαμονῆς αὐτοῦ ἐν Ἀθῷ, τὰ τελευταῖα ἐκλογικά γεγονότα καὶ σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις τοῦ συγγραφέως. Τὸ ἔργον κομπεῖται ὑπὸ πλείστων εἰκόνων.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩ- ΜΑ, τεῦχος δον περιέχον ἀρθρα ἀπὸ τοῦ Βρισσών μέχρι τοῦ Γόας κόπις, ἐκ τῶν ὅπιων ἀναφέρομεν: Βρυέννος, Γαλλία, Γαροειδεῖς ἰχθύες, Γεννάδιος, Γερμα- νία. Ἐκαστον τεῦχος λεπτὰ 80. Ἐκδόται Μπέκ καὶ Μπάρτ, Ἀθῆναι.

Ἄγγελλονται:

ΦΑΣΟΥΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ, Γεωργίου Σουρῆ, μέ- δος δευτέρον (ἐκδίδεται ἀντὶ τῆς μεταφράσεως τῶν «Νεφελῶν»). Ἐν Ἑλλάδι δρ. 3, Εξωτερικῷ φρ. γρ. 3.

ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΘΡΗΝΟΙ, συλλογὴ λυρικῶν ποιη- μάτων ὑπὸ Κωνστ. Λαναρδᾶ, λίαν προσεγών ἐκ τῶν Καταστημάτων Α. Κωνσταντινίδη, ἐν Ἑλλάδι δρ. 0.50, Εξωτ. φρ. 0.50.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΚΑΒΗ μετάφρασις ἐμμέτρος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Λαναρδᾶ. Καταστήματα Α. Κωνσταντι- νίδου, ἐν Ἑλλάδι δρ. 2.50, Εξωτ. φρ. 2.50.

ΚΥΨΕΛΗ φιλολογικὸν ἡμερολόγιον Α. Κοσμῆ.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΓΟΡΑ—ΤΟ ΤΣΑΡΣΗ—ΤΗΣ ΠΟ- ΛΕΩΣ ὑπὸ Κ. Σπανούδη. Περιγραφὴ καὶ μελέτη ἡ- θογραφική. Ἐκδοσις τοῦ εἰδούς Γκιγιώμ εἰκονογρα- φημένη καὶ πολυτελής. Τιμᾶται φρ. χρ. 2.75.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΔΑΦΝΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΕΝ Τῷ ΝΑῷ ΑΥΤΟΥ ΔΙΑ ΜΟΥΣΕΙΩΣΕΩΝ ΓΡΑΦΑΙ ὑπὸ Κ. Σπανούδη. Μελέτη ᴵστορική καὶ κριτική μετὰ μακροῦ προλόγου περὶ Βιζαντινῆς τέχνης, μὲν πλεί- στας εἰκόνας ἐν τῷ κειμένῳ μὲ φωτοτυπικούς πίνακας δῶλων τῶν ἐν τῷ ναῷ φυγιδῶν καὶ μὲ ἀρχιτεκτονι- κὰς τοῦ γα.ν. κατόψεις. Τιμᾶται φρ. χρ. 10. — Επί γητίου δλλανδικοῦ χάρτου φρ. χρ. 15).

Οἱ προπληρόνοτες διὰ τὰ δύο δινωτέρω βιβλία ἀ- παλλάσσονται τῶν ταχιδρομικῶν. — Διεύθυνσις κ. Κ. Σπανούδην, Κωνστόλιν.